HÖGSKOLAN
I GÄVLE

AKADEMIN FÖR HÄLSA OCH ARBETSLIV
Avdelningen för socialt arbete och kriminologi

”Har man fyllt 18 år är man vuxen och ska behandlas som sådan”

En jämförande analys av olika samhällsaktörers argumentation kring slopad ungdomsrabatt

Hanna Hjelm

2021

Examensarbete, Grundnivå (kandidatexamen), 15 hp
Kriminologi
Kandidatprogram i utredningskriminologi
KRG800

Handledare: Amir Rostami
Examinator: Lars Westfelt

Sammanfattning

Syftet med denna studie är att undersöka hur olika samhällsaktörer förhåller sig till förslaget om att slopa ungdomsrabatten för unga lagöverträdare mellan 18–20 år, huruvida samhällsaktörerna använder sig av vetenskaplig argumentation samt vilka konsekvenser som de olika samhällsaktörerna tror kan uppstå om förslaget blir lag. För att besvara frågeställningarna används en komparativ metod. De olika samhällsaktörerna kategoriseras först i tre grupper: kommuner, rättsvårdande instanser samt statliga myndigheter. Därefter analyseras vilka likheter och skillnader som finns mellan grupperna med avseende på inställning till förslaget, vetenskaplig argumentation samt vilka konsekvenser de menade kunde uppstå om förslaget blev lag.

Analysen visar att kommunerna är procentuellt sett mest positiva till förslaget och de använder sig procentuellt sett minst av vetenskaplig argumentation. De rättsvårdande instanserna är procentuellt sett minst positiva till förslaget, men har procentuellt störst vetenskaplig argumentation. De statliga myndigheterna ligger mittemellan, de är näst mest positiva till förslaget och har näst störst andel vetenskaplig argumentation. Rörande vilka konsekvenser lagförslaget kunde få, hade kommunerna störst andel som oroade sig för s.k. tröskeleffekter och ökad återfallsrisk medan de rättsvårdande instanserna hade störst andel som oroade sig för ökade kostnader, därefter tröskeleffekter och ökad arbetsbelastning. De statliga myndigheterna oroade sig mest för ökad återfallsrisk och ökade kostnader.

Nyckelord: ungdomsrabatt, kriminalpolitik, återfall, påföljdsval, vetenskaplig argumentation

Summary

The purpose of this study is to investigate how different social actors relate to the proposal to abolish the youth discount for young offenders between 18–20 years, whether social actors use scientific argumentation and what consequences the various social actors believe may arise if the proposal becomes law. A comparative method is used to answer the questions. The various social actors are first categorized into three groups: municipalities, law enforcement agencies and government agencies. It then analyzes the similarities and differences between the groups with regard to attitudes to the proposal, scientific argumentation and what consequences they thought could arise if the proposal became law.

The analysis shows that the municipalities are in percentage terms most positive to the proposal and they use the least percentage of scientific argumentation. The law enforcement agencies are the least positive in percentage of the proposal, but have the largest scientific argumentation in percentage. The state authorities are in the middle, they are the second most positive to the proposal and have the second largest share of scientific argumentation. Regarding the consequences of the bill, the municipalities had the largest share who were worried about the so-called threshold effects and increased risk of recidivism, while the law enforcement agencies had the largest share who were concerned about increased costs, thereafter threshold effects and increased workload. The state authorities were most concerned about increased recidivism risk and increased costs.

Keywords: youth discount, criminal policy, recidivism, sanction choice, scientific argumentation

Innehållsförteckning

1 Inledning 6

1.1 Problemformulering 7

1.2 Syfte och frågeställningar 8

1.3 Avgränsningar 8

2 Bakgrund: Kriminalpolitikens utveckling 8

2.1 Övergripande utveckling: 1965 och framåt 9

2.2.1 Ungdomsbrottskommittén (1990–1993) 9

2.2.2 Promemoria om påföljder för unga lagöverträdare (1997) 10

2.2.3 Ungdomsbrottsutredningen (2002–2004) 11

2.2.4 Utredningen om nya ungdomspåföljder (2016–2017) 11

2.2 Brottslighetens politiska dynamik 13

3 Teoretiska utgångspunkter 15

3.1 Teorin om åldersgraderad informell social kontroll 15

3.2 Stämplingsteorin 16

4 Tidigare empirisk forskning 17

4.1 Om påföljders verkningar 17

4.1.1 Påföljdssystemet för 15–17-åringar under 1960-talet 18

4.1.2 Påföljdssystemet för 18–20-åringar under 1960-talet 18

4.1.3 Samband mellan påföljdsval och återfallsfrekvens 19

4.2 Metastudie kring faktorer som karaktäriserar lyckade interventioner 19

4.3 Särbehandling av unga lagöverträdare 18–20 år 20

4.4 Argument om åtgärder för unga myndiga lagöverträdare 21

4.5 Ungas vistelse på vuxenanstalter och återfallsfrekvens 21

5 Metod och datamaterial 22

5.1 Traditionell komparativ analys 23

5.2 Skillnad mellan komparativa metoder och kvalitativ innehållsanalys 23

5.3 Nackdelar med komparativ metod 24

5.4 Datamaterial 25

5.4.1 Urval 25

5.4.2 Nackdelar med urvalet och datamaterialet 25

5.5 Tillvägagångssätt 26

5.6 Litteratursökning 27
5.7 Validitet och reliabilitet 27
5.8 Etiska överväganden 27
6 Resultat 28
6.1 Inställning till slopad ungdomsrabatt och vetenskaplig argumentation 28
6.2 Typ av vetenskaplig argumentation i remissyttrandena 29
6.3 Potentiella konsekvenser enligt organisationstyperna 30
7 Analys 31
7.1 Inställning till förslaget och vetenskaplig argumentation 31
7.2 Analys av konsekvenser 34
7.3 Tolkning av remissyttrandenas koppling till teoretiska utgångspunkter 38
8 Sammanfattning och diskussion 39
Appendix 47
Kommuner 47
Rättsvårdande instanser 47
Statliga myndigheter 48

Förkortningar och begrepp

Brå = Brottsförebyggande rådet

BvL = Barnavårdslagen (1960:97)

JD = Justitiedepartementet

KBT = Kognitiv beteendeterapi

LUL = Lag (1964:167) med särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare

LvU = Lag (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga

RÅ = Riksåklagare

SOU = Statens offentliga utredningar

SKR = Sveriges Kommuner och Regioner

V = Vänsterpartiet

“Det allmänna rättsmedvetandet” = den allmänna uppfattningen av vad som är brottsligt

”Tröskeleffekter” = stor skillnad i påföljdsval trots liten åldersskillnad

1 Inledning

Ungdomsrabatt är ingen ny företeelse i svensk kriminalpolitik. Redan under början av 1930-talet presenterade dåvarande justitieminister Karl Schlyter regeringens planer för att reformera kriminalpolitiken (Andersson & Nilsson, 2017, s. 73). Reformerna som Schlyter presenterade riktade sig främst till unga lagöverträdare, men även till psykiskt sjuka samt s.k. bötesfångar, det vill säga individer som satt i fängelse för att inte ha betalat böter (Andersson & Nilsson, 2017, s. 74). Straffets huvuduppgift var att skydda samhället, vilket enligt Schlyter gjordes bäst med hjälp av individualpreventiva åtgärder, samtidigt som han betonade vikten av allmänpreventiva åtgärder skulle finnas kvar (ibid.). Schlyter ansåg att innan man bekämpar brottsligheten, behöver man bekämpa brottslighetens *orsaker*. Detta menade Schlyter kunde göras genom sociala reformer, att ge psykologer, socialarbetare med mera ett större inflytande i det brottsförebyggande arbetet. Schlyter bidrog till många olika reformer under sin tid som justitieminister, däribland tillkom ungdomsfängelse 1935 för unga mellan 18–21 år (Andersson & Nilsson, 2017, s. 75). Denna påföljd var i juridisk mening en form av straff, samtidigt som det tydliggjordes i lagen att syftet med inlåsningen var att uppfostra den unge och förbereda denne inför ett liv i frihet (ibid.). Baserat på Schlyters kriminalpolitik tillkom en ny fångvårdsverkställighetslag 1945, som kom att tillämpa behandlingsideologins tankegångar, som menade att straffets syfte var att rehabilitera och reintegrera fången i samhället (Andersson & Nilsson, 2017, s. 76). Tanken bakom denna lag var att så långt som möjligt reducera de psykosociala skadorna som inlåsning medförde. Individer som var intagna på anstalt fick här även möjlighet att ta emot besök, gå på permission samt brevväxla med andra utanför murarna (Andersson & Nilsson, 2017, s. 77).

Den s.k *straffansvarsåldern* i Sverige är 15 år, vilket innebär att den som fyllt 15 år kan dömas för brott (Holmberg, 2017, s. 270). Med ungdomsrabatten döms unga kriminella till avsevärt lägre straff. Denna rabatt gäller fram till 21 års ålder (ibid.). Vidare finns det flertalet restriktioner kring fängelsestraff för personer under 18 år. Dessa innebär att de som inte fyllt 18 år enbart får dömas till fängelse om det finns synnerliga skäl (Holmberg, 2017, s. 270). Även i de fall som det finns synnerliga skäl ska ungdomsvård *i första hand* utdömas. Om den unge är 18 eller hade fyllt 18 vid brottstillfället får denne endast dömas till fängelse om brottets straffvärde är högt *samt* om det finns synnerliga skäl (ibid.). Livstids fängelse kan aldrig utdömas till individer under 21 år (Holmberg, 2017, s. 270). För kriminella mellan 15–17 år finns det för närvarande tre påföljder (1) *ungdomsvård*,

där den unges individuella rehabiliteringsbehov styr påföljden, (2) *ungdomstjänst*, vilket innebär att den unge får arbeta oavlönat under en viss tid, samt (3) *sluten ungdomsvård*, som är en form av tvångsvård (ibid.). Precis som vuxna kan unga också dömas till olika åtgärder som inte är inkapaciterande, till exempel villkorlig dom, böter, skyddstillsyn m.m. (Holmberg, 2017, s. 270). Ungdomsreduktionsutredningen tillsattes 2017 och den skickades ut på remiss 2018. Det visade sig att det huvudsakligen var tre kategorier av svaranden: kommuner, rättsvårdande instanser samt statliga myndigheter. Dessa tre ser naturligen på frågeställningen från olika perspektiv och det är av intresse att undersöka deras olika ställningstaganden, inklusive vad de baserar sina argument för respektive emot.

1.1 Problemformulering

Under senare år har många röster, däribland från majoriteten av riksdagspartierna, höjts för att helt eller delvis avskaffa ungdomsrabatten (Olsson, 4 mars 2020). Den 13 december 2017 tillsatte regeringen en särskild utredare som fick i uppdrag att föreslå ändringar i den straffrättsliga särbehandlingen av unga mellan 18–20 år, men också unga mellan 15–17 år (Ungdomsreduktionsutredningen, 2018, s. 3). Med denna utredning ville regeringen ta reda på *hur*, inte *om*, unga kriminella skulle kunna få samma påföljder som lagöverträdare över 21 år. Vidare skulle utredaren analysera och föreslå nya metoder i påföljdsbestämning för unga mellan 15–17 år och göra en bedömning om det fanns behov av ändringar bland denna åldersgrupp (ibid.). Nuvarande RÅ Petra Lundh, f.d. lagman i Södertörns tingsrätt, blev utsedd till särskild utredare (Ungdomsreduktionsutredningen, 2018, s. 3). Utredningen motiverades med att synen på kriminalitet ständigt förändrades (Ungdomsreduktionsutredningen, 2018, s. 42). Vidare hänvisade man till att myndighetsåldern i Sverige är 18 år och ifrågasätter om det är rimligt att individer, som i juridisk mening räknas som vuxna, ska fortsätta särbehandlas straffrättsligt (ibid.). Trots att utredningen kom fram till att det inte fanns några vetenskapliga, medicinska eller psykologiska gick regeringen vidare med förslaget (Ungdomsreduktionsutredningen, 2018, s. 15). Ungdomsrabatt är således en fråga som varit och fortfarande är relevant i den kriminalpolitiska sfären. Sannolikheten för att den kommer att slopas är hög då alla riksdagspartier utom V ställt sig bakom förslaget (Nilsson, 5 mars 2020).

1.2 Syfte och frågeställningar

Syftet med studien är att undersöka vad remissinstanserna anser om lagförslaget. Inom ramen för detta syfte undersöks också hur remissinstanserna förhåller sig till den vetenskapliga litteraturen i sin argumentation samt vilka konsekvenserna de bedömer uppkommer om lagförslaget går igenom. I uppsatsen delas remissinstansernas in i tre grupper; kommuner, rättsvårdande instanser samt statliga myndigheter. Ett ytterligare syfte är att analysera om inställningen skiljer sig åt mellan dessa grupper.

Frågeställningarna lyder:

- Vad har remissinstanserna för inställning till slopad ungdomsrabatt?
- Skiljer sig argumentationen bland remissinstanserna, bland annat vad gäller inkluderingen av vetenskapliga resonemang?
- Vilka konsekvenser kan lagförslaget tänkas få enligt remissinstanserna?

För samtliga frågeställningar undersöks huruvida det finns likheter och skillnader mellan de tre grupperna som remissinstanserna delas upp i.

1.3 Avgränsningar

Totalt inkom 55 remissvar till JD. 10 av dem noterade endast kortfattat att de inte hade någon uppfattning i frågan. Av resterande 45 undantas fem av dem från undersökningen, vilket lämnar 40 remissvar för undersökningen, där 16 är statliga myndigheter, 12 är rättsvårdande instanser samt 12 är kommuner. Denna avgränsning har gjorts eftersom fem av remissyttrandena inte kunde kategoriseras i de tre ovan nämnda kategorierna.[1]

2 Bakgrund: Kriminalpolitikens utveckling

Det finns mycket forskning om kriminalpolitik och hur den har förändrats över tid. Med fokus på ungdomars brottslighet och straff presenteras nedan kriminalpolitikens utveckling från 1965 och framåt, vad som påverkat utformningen av den samt hur olika myndigheter resonerat kring de kriminalpolitiska förslagen.

[1] I appendix listas de 45 remissinstanserna samt de tre grupperna.

2.1 Övergripande utveckling: 1965 och framåt

Professor Henrik Tham, professor i kriminologi, skriver i *Kriminalpolitik - Brott och straff i Sverige sedan 1965* (2020) om den svenska kriminalpolitikens förändringar i takt med brottslighetens utveckling. Tham noterar att samtidigt som brottsligheten lagt sig på en förhållandevis jämn nivå, har svensk kriminalpolitik nästan uteslutande kommit att baseras på känsloargument istället för rationella argument (Tham, 2020, s. 28). Nedan visas en tidslinje där viktiga kriminalpolitiska händelser från 1965 och framåt kort beskrivs. Därefter följer en mer ingående beskrivning av utredningar från 1990–2017 som är relaterade till ungdomsbrottslighet.

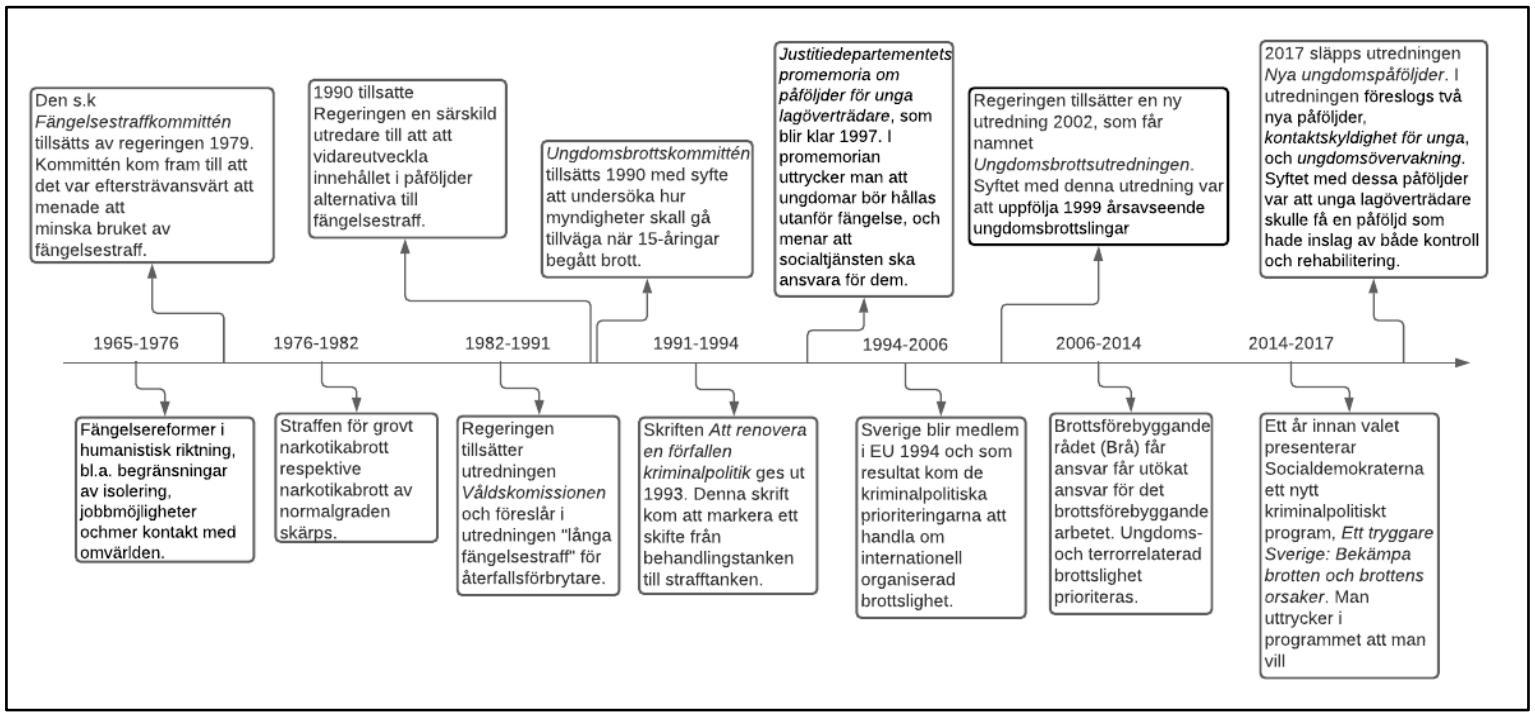

Figur 1: *Denna tidslinje visar viktiga kriminalpolitiska händelser i Sverige. De ungdomsbrottsrelaterade händelserna beskrivs närmare nedan. Källa: Ungdomsreduktionsutredningen (2018) samt egen bearbetning av tidslinje i LucidCharts.*

2.2.1 Ungdomsbrottskommittén (1990–1993)

År 1990 tillsattes en parlamentariskt sammansatt kommitté för att utvärdera påföljdssystemet för unga kriminella och för att lämna förslag till hur myndigheter skulle gå tillväga när de ungdomar som har fyllt 15 år begått brott (Ungdomsreduktionsutredningen, 2018, s. 70). Man resonerade att det gått mer än tio år sedan socialtjänstreformen trädde i kraft, där 1980 års SoL och 1980 års LVU införts som resultat av reformen. Målet med denna kommitté var att utvärdera om arbetsuppgiftsfördelningen och samordningen mellan olika myndigheter, i detta fall socialtjänsten och rättsväsendet, var god (ibid.). Man ville även undersöka om

samordningen mellan dessa myndigheter kunde förbättras. Besluten som togs av kommittén var baserade på undersökningar som behandlade brottslighetens orsaker, karaktär och omfattning (Ungdomsreduktionsutredningen, 2018, s. 70).

Kommittén diskuterade flertalet olika åtgärder mot ungdomsbrottsligheten, och kom så småningom fram till att det enbart var en liten del av alla ungdomar som stod för majoriteten av brottsaktiviteten (Ungdomsreduktionsutredningen, 2018, s. 71). Då den kriminologiska forskningen visade på att proaktiva åtgärder mot ungdomsbrottslighet gav bättre resultat än reaktiva åtgärder, enades man i att prioritera brottsförebyggande arbete för att avskräcka ungdomar med låg brottsaktivitet (ibid.). För de ungdomar med hög brottsaktivitet noterade man att inkapaciterande påföljder inte hade något stöd i forskningen (Ungdomsreduktionsutredningen, 2018, s. 71). Kommittén betonade också vikten av bra samordning och samarbete mellan olika samhällsaktörer, bland annat skola, socialtjänst m.m.

2.2.2 Promemoria om påföljder för unga lagöverträdare (1997)

Justitiedepartementet upprättade 1997 promemorian *Justitiedepartementets promemoria om påföljder för unga lagöverträdare* som resultat av Ungdomsbrottskommitténs förslag, som färdigställdes 1997. I promemorian angavs det att påföljdssystemet för unga baserades på att hålla ungdomar utanför fängelse och istället överlåta ansvaret för dem till socialtjänsten (Ungdomsreduktionsutredningen, 2018, s. 77). Man fastslog att nuvarande praxis skulle vara kvar, men lämnade även två förslag: dels att i högre grad använda överlämnande till vård inom socialtjänsten, dels att införa en ny påföljd: vård vid särskilda ungdomshem. JD menade att behandlingstanken skulle respekteras (ibid.). Förslaget syftade till att hålla unga utanför fängelset. Frihetsberövandet fick inte skada, samtidigt som vårdbehovet skulle tillgodoses (Ungdomsreduktionsutredningen, 2018, s. 78). Statens institutionsstyrelse (SiS) blev verkställighetsansvariga (ibid.). Tiden för vård vid ett särskilt ungdomshem kunde som lägst vara två månader och högst fyra år (ibid.).

Regeringen bedömde att påföljdssystemet delvis behövde reformeras, däribland villkorlig frigivning. Man tyckte däremot inte att Straffsystemkommitténs[2] föreslagna systemförändring skulle genomföras. Man menade att brottet, och inte förövaren, skulle prioriteras (Ungdomsreduktionsutredningen, 2018, s. 79). Samtidigt fanns det starka skäl

[2] SOU 1995:91.

för att beakta förövarens förutsättningar, särskilt eftersom systemet behövde karakteriseras av humanitet. Likt kommittén ansåg regeringen att systemet skulle utformas så att proportionalitetskravet, rättvisekravet, klarhetskravet och förutsägbarhetskravet uppfylldes (ibid.). Man underströk vikten av att dessa krav uppfylldes. Regeringen avstod med andra ord från en genomgående förändring av påföljdssystemet (Ungdomsreduktionsutredningen, 2018, s. 80).

2.2.3 Ungdomsbrottsutredningen (2002–2004)

År 2002 tillsattes en särskild utredare för att uppfölja och utveckla påföljdsreformen från 1999 avseende ungdomsbrottslingar (Ungdomsreduktionsutredningen, 2018, s. 83). Utredningen kunde konstatera att det inte fanns skäl att överge behandlingstanken för ungdomsbrottslingar, utan att fortsatt hänsyn skulle tas till mognad m.m. Man menade också att syftet inte var att straffa, utan att behandla (Ungdomsreduktionsutredningen, 2018, s. 84). I lagen (1964:167) med särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare (LUL) fann utredaren att det redan fanns ett starkt stöd för att ungdomsbrottslingar skulle få åtalsunderlåtelse istället för att åklagaren väckte åtal (ibid). Baserat på vad man kommit fram till i utredningen, rådde utredaren att använda åtalsunderlåtelse enligt LUL i större utsträckning än vad man vid tillfället gjorde.

Utredaren föreslog också nya riktlinjer rörande överlämnande till vård inom socialtjänsten: påföljden borde utdömas enbart om individen hade en hög återfallsrisk, eller om vårdbehovet var akut (Ungdomsreduktionsutredningen, 2018, s. 85). Vidare föreslog man att bötesstraffet, som var vanligt för unga i åldrarna 15–17 år, inte längre skulle vara praxis. Utredaren menade att ungas ekonomiska situation inte alltid var stabil, och de kunde därmed inte alltid förväntas betala (ibid.). Dessutom noterade utredaren att det ofta var så att den unges föräldrar inte heller kunde betala. Man resonerade att om varken den unge eller dennes föräldrar kunde betala, fanns det risk för betalningsanmärkningar, vilket kunde leda till senare svårigheter, exempelvis banklån, anställning m.m. (Ungdomsreduktionsutredningen, 2018, s. 86).

2.2.4 Utredningen om nya ungdomspåföljder (2016–2017)

Påföljdsutredningens[3] förslag innebar bland annat att det för vuxna lagöverträdare skulle införas ett system med villkorligt fängelse och att villkorlig dom och skyddstillsyn, skulle

[3] SOU 1991:45.

avskaffas för vuxna lagöverträdare (Ungdomsreduktionsutredningen, 2018, s. 111). Dessa förslag ledde dock inte till någon ny lagstiftning. För unga lagöverträdare hade den del av utredningens förslag redan genomförts. För unga lagöverträdare fanns det dock en del förslag kvar, där förslag om nya påföljder utgjorde majoriteten av dem (ibid.). För unga lagöverträdare i åldrarna 15–17 föreslog utredningen två nya påföljder (1) *kontaktskyldighet för unga*, och (2) *ungdomsövervakning*. Syftet med dessa var att unga lagöverträdare skulle få en påföljd som hade inslag av både kontroll och rehabilitering (Ungdomsreduktionsutredningen, 2018, s. 111).

Majoriteten av remissinstanserna instämde i bedömningen av att det fanns behov av nya ungdomspåföljder (Ungdomsreduktionsutredningen, 2018, s. 111–112). Dock varnade en del för riskerna med ett nytt påföljdssystem, däribland menade man att det kunde bli komplext (ibid.). Man menade därför att alla förslag om nya påföljdssystem behövde analyseras noga innan införande. En del av förslagen hade redan genomförts. Bland de genomförda ändringarna var däribland att man inte längre behövde den unges samtycke för att kunna döma denne till ungdomstjänst. Bland de påföljdsförslag som inte kunnat genomföras var skyddstillsyn och villkorlig dom (Ungdomsreduktionsutredningen, 2018, s. 112). JD framhöll att de åtgärder som tidigare föreslagits av utredningen, det vill säga kontaktskyldighet för unga respektive ungdomsövervakning, fick positiv respons från majoriteten av remissinstanserna, samtidigt som en del av dem var skeptiska till hur dessa utformats (ibid.).

Utredaren presenterade två nya förslag 2017. Förslagen var *ungdomstillsyn* och ungdomsövervakning (Ungdomsreduktionsutredningen, 2018, s. 113). Dessa baserades på Påföljdsutredningens förslag, med ett fåtal ändringar. Ungdomstillsyn kunde jämföras med kontaktskyldighet för unga (ibid.). Den skulle omfatta fem timmar per vecka vid två tillfällen och vara minst en månad kort och högst ett halvår lång. Den här påföljden var tänkt att användas när förutsättningar för ungdomsvård saknades (Ungdomsreduktionsutredningen, 2018, s. 113–114). Den motsvarade ungdomsvård i påföljdsvärde, vilket var likvärdigt med 60 dagsböter till ett halvårs fängelse. Påföljden var också tänkt som ett komplement till ungdomsvård. Ansvaret för verkställighet föll på Socialnämnden i kommunen där den unge bodde (ibid.).

Ungdomsövervakning skulle tillämpas när ungdomsvård, ungdomstjänst eller ungdomstillsyn var otillräckligt (Ungdomsreduktionsutredningen, 2018, s. 114). Påföljden skulle tillämpas dels när brottet hade ett straffvärde på över ett halvår, dels vid återfall i brottslighet. Vilken typ av brottslighet spelade också roll i påföljdsvalet (ibid.). Ungdomsövervakning var en strängare påföljd än ungdomsvård, men mildare än sluten ungdomsvård. Det var också tänkt att påföljden skulle tillämpas vid hög återfallsfrekvens (Ungdomsreduktionsutredningen, 2018, s. 114).

Utgångspunkten var att brottslighetens straffvärde, kategori m.m. behövde en ingripande påföljd, men att de påföljder som fanns inte räckte till (Ungdomsreduktionsutredningen, 2018, s. 115). Ungdomsövervakning skulle som lägst vara ett halvår och som högst ett år. Den innebar stränga inskränkningar i rörelsefriheten, där den unge skulle befinna sig i hemmet (ibid.). Detta kompletterades med någon form av elektronisk övervakning. Utöver det skulle den unge hålla kontinuerlig kontakt med en övervakare. Utredarens förslag skilde sig från Påföljdsutredningen, genom att den inkapaciterande påföljden kombinerades med elektronisk övervakning (Ungdomsreduktionsutredningen, 2018, s. 115).

2.2 Brottslighetens politiska dynamik

Professor Felipe Estrada skriver att den svenska kriminalpolitiken sedan 1970-talet övergått från att vara inriktad på att rehabilitera lagöverträdare, till att fungera som ett straffande redskap med få möjligheter till rehabilitering (Estrada, 2003, s. 128-129). Estrada beskriver detta fenomen som distansering från socialpolitik till kriminalpolitik. I denna förändring ingår följande punkter:

(1) *Behandlingstankens förlorade mark*, vilket syftar till att fängelsets uppgift att rehabilitera lagöverträdaren gradvis har överskuggats av samhällets önskan att hämnas brottsoffret, snarare än att rehabilitera denne. Estrada skriver också att straffet är ett sätt för samhället att hantera den ilska som brottet skapar (Estrada, 2003, s. 128). (2) *Återupptäckt av fängelset*, vilket innebär att fokus inte längre ligger på gärningspersonens rehabilitering och återintegrering i samhället, utan snarare ligger fokus på att hålla gärningspersonen isolerad från samhället (ibid.). (3) *Offret i centrum*, som betyder att samhället sätter brottsofferperspektivet först istället för gärningsmannaperspektivet. Då även allmänheten betraktas som ett brottsoffer av det begångna brottet, vill man skilja

gärningspersonen från allmänheten av säkerhets- och trygghetsskäl (Estrada, 2003, s. 129). (4) *Ökat politiskt utnyttjande av brottsproblemet*, att det har blivit politiskt lönsamt att anamma en populistiskt lagd kriminalpolitik för att få väljarförtroende. En restriktiv kriminalpolitik är en sakfråga som partierna är enade i, då det kan bli politiskt kostsamt om ett politiskt parti uppfattas som "mjuka" mot kriminella (ibid.). Satsningar på polisen och andra delar av rättsväsendet har således blivit en mycket viktig kriminalpolitisk fråga. (5) *Individualisering*, det vill säga att det skett ett ideologiskt skifte i synen på brott, där man i diskussionen utgått ifrån att kriminalitet beror på socioekonomiska faktorer, övergetts till förmån för individuella orsaker (Estrada, 2003, s. 129). Detta har lett till att brottsligt beteende inte längre anses ha sin grund i socioekonomiska faktorer, utan att individen själv är ensam ansvarig för sitt beteende (ibid). Denna individualisering har lett till att proaktiva åtgärder, det vill säga åtgärder som förhindrar att brott begås, såsom grannsamverkan mot brott, kameraövervakning m.m. bytts ut mot reaktiva åtgärder, det vill säga åtgärder som syftar till att lösa existerande problem (Estrada, 2003, s. 129).

Estrada skriver att samtidigt som det råder konsensus bland forskare att det är dessa förändringar som skapat lett till att man anammat en mer restriktiv kriminalpolitik, är man inte överens om *vilka* faktorer som lett till förändringarna ovan (Estrada, 2003, s. 3). Estrada nämner tre faktorer som anses ha bidragit till förändringen:

(i) *"Den ökande brottsligheten".* Brottslighetens utveckling ses som en av de viktigaste förklaringarna. Politiker som vill ha en mer repressiv kriminalpolitik använder sig ofta av argumentet "den ökande brottsligheten". Trots att det råder meningsskiljaktigheter om huruvida brottsligheten faktiskt ökar, finns det få studier som visar att brottsutvecklingen och statens reaktion på brottslighet är proportionerliga med varandra (Estrada, 2003, s. 129). Till stöd för detta skriver Westfelt (2001, refererad till i Estrada, 2003, s. 3) att den självrapporterade utsattheten för brott var som högst under 1970-talet och planade ut under 1980-talet och 1990-talet (ibid.). Detta samtidigt som allt fler riksdagspartier började anamma en allt mer restriktiv kriminalpolitik, trots brottslighetens utplaning. (ii) *Högervåg och välfärdsstatens kris*. Den nyliberala rörelsen i USA och i Västeuropa kritiserade välfärdsstaten för att vara kostsam och negativ för ekonomins tillväxt (Estrada, 2003, s. 130). En av den nyliberala ideologins principer är att varje individ har ett ansvar för sig själv, vilket betonades i kritiken mot välfärdsstatens kriminalpolitik. Estrada menar att nyliberala strömningar i kriminalpolitiken ledde till att mindre ekonomiska

medel satsades på trygghetsskapande åtgärder, vilket vägdes upp av "hårdare tag" på det kriminalpolitiska området. Detta då staten inte längre kunde tillhandahålla åtgärder som förhindrade att brott skedde i första hand (ibid.). (3) *Massmedia som verklighetsförmedlare*. Estrada skriver att den massmediala utvecklingen sedan i mitten av 1970-talet kommit att vara rivaliserande med kommersiella media (Estrada, 2003, s. 130). Denna utveckling har lett till en press på kommersiella media att sälja billiga men tilltalande nyheter. Det har lett till att media nästan uteslutande rapporterar om kriminalitet och väljer att fokusera på de mest extrema fallen (ibid.). Pollack (2001, refererad till i Estrada, 2003, s. 130) skriver att den bild som media visar för allmänheten ger en felaktig bild om en ökande brottslighet, en ökande grövre brottslighet m.m. Bilden som presenteras upprör otvivelaktigt allmänheten, vilket gör att man vill ha någon som "tar tag" i brottsligheten, det vill säga politiker (ibid.). Estrada skriver att detta skapar en situation mellan två mäktiga samhällsaktörer - politik och media, som tillsammans blåser upp problemet och gör det större än vad det egentligen är (Estrada, 2003, s. 130).

3 Teoretiska utgångspunkter

Jag har använt mig av två huvudsakliga teorier för att ge en bakgrund till uppsatsens frågeställningar: (1) *Teorin om åldersgraderad social kontroll* samt (2) *Stämplingsteorin*.

3.1 Teorin om åldersgraderad informell social kontroll

De amerikanska professorerna Robert Sampson och John Laub skapade denna integrerade teori 1993. Till skillnad från många andra etablerade kriminologiska teorier, kombinerade Sampson & Laub både kontroll- och livsförloppsteoretiska ansatser i sin teori, vilket gjorde den till en *integrerad teori* (Sampson & Laub, 1993, s. 3). De kontrollteoretiska ansatserna i teorin handlar om formell och informell social kontroll, där den informella sociala kontrollen förmedlas av föräldrar, äldre syskon, skola m.m. (ibid.). Den informella sociala kontrollen förmedlas av lagar, regler och normer i samhället.

Sampson och Laub utgick ifrån de amerikanska kriminologerna tillika makarna Sheldon och Eleanor Gluecks undersökning, där sammanlagt 1 000 ungdomar ingick, hälften straffade och resten ostraffade. Makarna Glueck följde dessa från 14–70 års ålder (Sampson & Laub, 1993, s. 16). Studien möjliggjorde för Sampson och Laub att se den sociala utvecklingen i ungdomarnas liv. Baserat på detta formulerade Sampson Laub tre punkter i teorin: (1) *strukturella faktorer, såsom fattigdom, våld i hemmet m.m. vilket ökar risken för kriminalitet,* som syftar på familjedynamiska problem som påverkar hur barnen

i familjen uppfostras, (2) *anti- och prosocialt beteende är konstant över vissa perioder*, där Sampson och Laub menar att ungdomens antisociala beteende påverkar dennes sociala band till samhället, t.ex. i form av utbildning, arbetsmarknadsposition m.m. samt (3) *brottsfrekvens ändras i takt med åldern*, där Sampson och Laub menar att individen, trots antisocialt beteende under ungdomsåren, kan upphöra med sin kriminella bana (Sampson & Laub, 1993, s. 4). Med hjälp av det Sampson och Laub benämner som *vändpunkter* (turning points), vilket är livsomvändande händelser som påverkar de sociala banden till samhället. Exempel på vändpunkter kan vara arbete, giftermål och andra händelser som får individen att ta ansvar och tänka ur ett annat perspektiv (ibid.).

3.2 Stämplingsteorin

Utgångspunkten i denna teori är att brottslighet orsakas av det etablerade samhällets reaktioner på vissa beteenden. Enligt teorin är således avvikande beteende ingen individ- eller gruppegenskap, utan det är omgivningen som bestämmer vad som skall ses som avvikande. Det är omtvistat kring vem som formulerade stämplingsteorin, då många har bidragit och format den till det den är idag. Bland annat ansåg den österrikisk-amerikanske kriminologen Frank Tannenbaum att ett samhälleligt utpekande av en individ som brottsling leder till att individen börjar identifiera sig själv med etiketten och handla därefter. En annan som bidrog till teorin var den amerikanske sociologen Edwin Lemert, som introducerade begreppen *primär* och *sekundär avvikelse*. Lemert menade att majoriteten av ungdomar som begår brott växer så småningom ur det och fortsätter att leva laglydigt (Lemert, 1967, s. 40–41). De som däremot upptäcks, möts av en skarp samhällelig reaktion, vilket leder till att de börjar identifiera sig som avvikande (ibid.).

En annat bidrag kom från den amerikanske sociologen Howard Becker, som författade boken *Outsiders: Studies in the Sociology of Deviance* (1963). I boken hävdade Becker att avvikande beteende inte var en inneboende egenskap hos människor, utan en konstruktion som skapats av samhället. Vad som skall räknas som avvikande beteende, avgör det styrande skiktet i samhället (Becker, 1963, s. 8–15). Becker exemplifierade detta genom att beskriva ett scenario där en individ begår brott, som av samhället räknas som avvikande beteende, men som inte blir upptäckt. Individen kommer alltså inte att betraktas som avvikande, givet att denne inte avslöjas (ibid.). Becker menade också att detta förhållande fungerade omvänt - en individ kunde bli misstänkt och oskyldigt

stämplad och därmed börja avvika trots dennes oskuld (Becker, 1963, s. 8–15).

Becker skrev också att samhället är ojämlikt, vilket går att återfinna i dess stämplingssystem: människor med låg socioekonomisk status, exempelvis f.d. kriminella, har begränsade möjligheter att ta sig ur denna stämpel. Becker skrev att när man väl fått en stämpel, är det svårt att ta sig ur den. Detta stämmer överens med unga som begår brott och hamnar i belastningsregistret i många år framöver. Ett exempel på modern stämpling är *belastningsregistret*: ponera att en 18-åring får påföljden skyddstillsyn för ringa misshandel. Individen kommer att vara i belastningsregistret under cirka fem år efter verkställd dom[4]. Säg att den unge känner sig redo att påbörja ett laglydigt liv efter att ha avtjänat sitt straff, men inte har möjlighet att göra det kan på grund av dennes belastningsregister. Stämpeln blir således en påminnelse om det förflutna som individen lämnat bakom sig, ett förflutet som ständigt gör sig påmint när individen exempelvis ska söka jobb eller körkortstillstånd.

4 Tidigare empirisk forskning

Här presenteras tidigare empirisk forskning kring ungdomsbrottslighet och påföljder för detta. Fem olika forskningsprojekt är med, där en doktorsavhandling, en vetenskaplig artikel, en rapport från Brå samt två magisteruppsatser ingår.

4.1 Om påföljders verkningar

Den svenske psykologen Bengt Börjeson skrev i sin avhandling *Om påföljders verkningar* (1966) om hur olika påföljder påverkar unga lagöverträdares återfallsrisk. Börjeson inledde med att sammanfatta hur påföljdssystemet under 1960-talet såg ut för unga lagöverträdare mellan 15–17 år och mellan 18–20 år[5]. Enligt BvL (SFS 1960:97) kunde unga lagöverträdare i dessa åldrar komma att få andra straffrättsliga påföljder utöver de former av omhändertagande som beskrivs i BvL (Börjeson, 1966, s. 52). Börjeson inleder med att beskriva hur påföljdssystemet såg ut för individer mellan 15–17 år och 18–20 år och genomför sedan en kvantitativ analys om hur påföljdsval korrelerar med återfallsrisk för unga mellan 15–17 år respektive 18–20 år.

[4] Polisen (2021).

[5] En del av de lagar som Börjeson (1966) refererar till är från 1960-talet, och kan sedan dess ha reviderats eller tagits bort. Bl.a. ersattes 1960 års barnavårdslag med LvU.

4.1.1 Påföljdssystemet för 15–17-åringar under 1960-talet

Även fast unga lagöverträdare mellan 15–17 år fortfarande var straffmyndiga i juridisk mening, kunde domstolen besluta om att inte väcka åtal och istället lämna över ansvaret till barnavårdsnämnden (ibid.). Detta innebar att unga lagöverträdare mellan 15–17 år fortfarande kunde åtnjuta samma straffrättsliga privilegier som lagöverträdare under 15 år. I de fall som åklagaren bestämde sig för att väcka åtal mot den unge, hade domstolen möjlighet att kontakta antingen barnavårdsnämnden eller styrelsen för ungdomsvårdsskola för att överlämna ansvaret för den unge hos dem (Börjeson, 1966, s. 52). Om domstolen istället kommit fram till att det finns skäl för att den unge skall dömas till straffrättslig påföljd, finns det fyra huvudsakliga påföljder som den unge kan dömas till (Börjeson, 1966, s. 52–53). Dessa var (1) *böter* (2) *fängelse* (3) *villkorlig dom* (4) *skyddstillsyn* samt (5) *ungdomsfängelse*. Även under 1960-talet fanns det särskilda restriktioner för bruket av fängelse för unga, där det enligt BrB 1962:700, krävdes det synnerliga skäl för att en individ under 18 år skulle dömas till fängelse (Börjeson, 1966, s. 53). Börjeson konstaterade att samtidigt som unga mellan 15–17 år i juridisk mening kunde dömas till fängelse, fanns det tydliga restriktioner för *när* bruket av fängelsestraff, ungdomsfängelse[6] och skyddstillsyn kunde vara befogat för individer under 18 år (Börjeson, 1966, s. 53).

4.1.2 Påföljdssystemet för 18–20-åringar under 1960-talet

Börjeson konstaterade att samtidigt som unga myndiga mellan 18–20 år i juridisk mening inte innefattades av den straffrättsliga särbehandlingen som unga omyndiga mellan 15–17 år gjorde, hade domstolen fortfarande befogenhet att överlämna ansvaret för den unge myndige till barnavårdsnämnden. Detta givet att den unge redan genomgått behandling på exempelvis ungdomsvårdsskola eller liknande när brottet begicks (Börjeson, 1966, s. 53). Vidare konstaterade Börjeson att de åtgärder som barnavårdsnämnden tillhandahöll för unga myndiga lagöverträdare fortfarande föll inom kategorin fortsatt samhällsvård (Börjeson, 1966, s. 54). Enligt 4 kap. 25b § i BvL (1960:97) hade ungdomar som begått brott innan 21 års ålder rätt till "särskilt stöd" för att komma tillrätta med sin problematik. I BrB 1962:700 fanns det sex olika påföljder för unga myndiga mellan 18–20 år, där fem av påföljderna var gemensamma med de påföljder som omyndiga individer kunde dömas till, där (1) böter (2) fängelse (3) villkorlig dom (4) skyddstillsyn (5) ungdomsfängelse

[6] Ungdomsfängelse avskaffades officiellt 1979 och kom att ersättas med tre andra påföljder: ungdomstjänst, ungdomsvård och sluten ungdomsvård. Idag är det SiS som verkställer dessa påföljder.

samt (6) särskild vård. (Börjeson, 1966, s. 53–54). Skillnaderna mellan de två påföljdssystemen var dels att påföljden särskild vård, som var till för att hjälpa unga myndiga, tillkommit, dels att påföljderna för unga myndiga kunde kombineras med varandra, exempelvis böter tillsammans med skyddstillsyn, ungdomsfängelse tillsammans med böter m.m. (Börjeson, 1966, s. 54). Även för unga myndiga fanns det restriktioner kring fängelsestraffets tillämpande, bland annat fick fängelse enbart utdömas om rättens samlade bedömning visade att individen var en stor risk för samhället om denne inte dömdes till ett inkapaciterande straff. Med andra ord fick fängelse bara utdömas vid synnerliga skäl (ibid.).

4.1.3 Samband mellan påföljdsval och återfallsfrekvens

Slutligen gjorde Börjeson en statistisk analys av vilka påföljder vars individualpreventiva verkningar var störst. Baserat på denna analys kunde Börjeson skönja följande: ungdomar som hade fått *villkorlig dom* som påföljd återföll i minst utsträckning, följt av ungdomar som fått antingen *böter*, *tidsbestämt frihetsstraff, fortsatt skyddsuppfostran* samt *ungdomsfängelse* (Börjeson, 1966, s. 141). Börjeson konstaterade att *längden* på ett inkapaciterande straff hade betydelse för individens återfallsfrekvens (Börjeson, 1966, s. 149). I de fall som individerna dömts till längre inkapaciterande straff, ökade återfallsfrekvensen (Börjeson, 1966, s. 150–151). Baserat på detta kunde Börjeson dra flera slutsatser: att inkapaciterande straff, t.ex. ungdomsfängelse, skyddsuppfostran m.m. ökade individens återfallsfrekvens, att *längden* på ett inkapaciterande straff påverkar återfallsfrekvensen, och att individer, vars frihetsberövande påföljder inte var tidsbestämda, återföll i betydligt större utsträckning än de som hade dömts till tidsbestämda frihetsberövande påföljder (ibid.).

4.2 Metastudie kring faktorer som karaktäriserar lyckade interventioner

Den amerikanske professorn Mark H. Lipsey genomförde 1998 en metaanalys som handlade om hur återfallsfrekvensen hos unga brottslingar påverkades av olika behandlingstyper (Lipsey, 1998, s. 124). Lipsey skrev att tidigare forskning visat att bland annat program som hade inslag av KBT och familjerådgivning haft en positiv effekt på ungdomsbrottslingars återfallsfrekvens. Däremot kunde man inte förklara om behandlingsmetoderna var effektiva i sig, eller om dess framgång berodde på den tillfälliga situationen, på individens inställning, eller båda två (ibid.). Lipsey genomförde därmed en metaanalys, d.v.s. en studie som sammanställer resultat från många vetenskapliga publikationer, för att se om man kunde komma fram till en gemensam

slutsats kring vilka behandlingar som minskade återfallsfrekvensen och vad deras karakteristika var (Lipsey, 1998, s. 125).

Lipsey genomförde en kvantitativ analys av sammanlagt 548 individer som haft olika mycket kontakt med rättssystemet, mer specifikt ungdomar som (1) *inte tidigare haft någon kontakt med rättssystemet,* (2) *hade varit i kontakt med rättssystemet och ombetts gå i terapi,* (3) *dömts till villkorlig dom eller övervakning* samt (4) *för tillfället satt på ungdomsanstalt* (Lipsey, 1998, s. 133). Baserat på resultaten kunde Lipsey konstatera att det var tre faktorer som avgjorde om ett behandlingsprogram var effektivt i att minska återfallsfrekvensen hos ungdomar: (1) *terapibaserade interventioner,* det vill säga att alla interventioner behöver bygga på någon form av terapi, exempelvis KBT, (2) *snabb behandling av högriskungdomar*, vilket innebär att behandlingsansvariga skall arbeta proaktivt med de ungdomar som löper störst risk att återfalla, samt (3) *behandlingens kvalitet,* som betyder att behandlingsansvariga dels skall vara lyhörda om individens behov, dels att de skall ha tillgång till behandlingsmaterial av hög kvalitet för att på bästa sätt hjälpa individen i behandlingen (Lipsey, 1998, s. 124).

4.3 Särbehandling av unga lagöverträdare 18–20 år

I rapporten *Särbehandling av lagöverträdare 18–20 år* (2012) från Brottsförebyggande rådet (Brå) kunde man dra flertalet slutsatser kring utvecklingen. För det första konstaterades att majoriteten av ungdomarna begår någon form av brott under sina ungdomsår (Eriksson, 2012, s. 13). För det andra slutar de flesta begå brott efterhand. Övergången attribueras till mognad, livsförändringar som exempelvis kan vara giftermål, arbete m.m. Eriksson kopplar detta till teorin om åldersgraderad informell social kontroll, som formulerades av de amerikanska sociologerna David J. Sampson och John H. Laub 1993 (Eriksson, 2012, s. 14). I teorin skriver Sampson & Laub att risken för brottslighet är större när individens band till samhället är svaga, och att banden till samhället är som mest svaga i ungdomen (Eriksson, 2012, s. 14). Baserat på denna teori konstaterar man att en skarp samhällelig reaktion på ungdomsbrottslighet, *tillsammans* med ungdomens redan försvagade band till samhället, medför en förhöjd risk för att den unge fortsätter sin brottsliga karriär (ibid.).

Eriksson skriver att åldersspannet mellan 16–24 är viktigast rörande den psykosociala mognaden (Eriksson, 2012, s. 24). Ett långt fängelsestraff eller annan form av

inkapaciterande straff skulle utgöra en extrem påfrestning för unga lagöverträdares psykosociala mognad, då de inte får rätt form av stöd från vuxenvärlden, vilket gör att den psykosociala mognadsprocessen störs (ibid.). Detta tas upp att Cauffman och Steinberg, (2000, refererad till i Eriksson, 2012, s. 25) som menar att det inte finns någon tydlig skiljelinje mellan omognad och mognad, vilket betyder att de påföljder som unga lagöverträdare får, måste anpassas individuellt, då det skiljer i hur fort en individ mognar i jämförelse med andra individer (ibid.).

4.4 Argument om åtgärder för unga myndiga lagöverträdare

Tilda Håhus genomförde i sin magisteruppsats en kvalitativ dokumentstudie vars syfte var att förstå den kriminalpolitik som förts av olika riksdagspartier, och hur den påverkat utformningen av kriminalpolitiska åtgärder för unga lagöverträdare. Håhus urval bestod av de olika riksdagspartiernas kriminalpolitiska program, SOU 2018:85, riksdagsprotokoll från debatt om unga lagöverträdare samt remissvar från olika myndigheter (Håhus, 2020, s. 19). Resultaten från Håhus studie visade att över hälften av riksdagspartierna argumenterade för att slopa ungdomsrabatten utan att använda sig av hänvisningar till forskningsresultat (Håhus, 2020, s. 48). I de statliga organisationernas remissyttranden ville man avstyrka förslaget i helhet, det vill säga att avskaffa all form av straffrättslig särbehandling av unga lagöverträdare i åldrarna 18–20. Håhus kunde identifiera tre typer av argument som remissyttrandena innehöll (1) ideologiska (2) forskningsbaserade samt (3) praktiska (Håhus, 2020, s. 50). Efter en analys av remissyttrandena kom Håhus fram till att organisationerna bakom dem baserade sin argumentation kring hur deras arbetsuppgifter, uppdrag och intressen såg ut, och vilken/vilka potentiella ändringar som förslaget skulle komma att skapa för organisationerna. I sin slutsats kunde Håhus konstatera att de organisationer som argumenterade för att behålla ungdomsrabatten i större utsträckning använde sig av forskningsbaserade argument, medan de organisationer som ville slopa den, inte gjorde det (Håhus, 2020, s. 55).

4.5 Ungas vistelse på vuxenanstalter och återfallsfrekvens

Heather L. Swanson skriver i sin magisteruppsats om unga lagöverträdare i USA som döms till att avtjäna sina straff på vuxenanstalter. Swanson genomför en statistisk analys av samtliga delstaters praxis för unga lagöverträdare för att ta reda på vilka effekter som rådande praxis hade på återfallsfrekvensen hos unga (Swanson, 2018, s. 2). Fem olika

praxis kan återfinnas hos delstaterna: (1) *prosecutorial discretion*, som innebär att det är upp till åklagaren att bestämma om den unge ska få någon form av särbehandling relaterat till dennes ålder, (2) *statutory exclusion*, vilket betyder att den unge under vissa omständigheter kommer att åtalas som en vuxen, (3) *once an adult, always an adult*, som betyder att tidigare domar påverkar huruvida den unge kommer att åtalas som en vuxen eller inte (det behöver inte röra sig om allvarlig brottslighet för att den unge ska kunna åtalas som en vuxen), (4) *reverse waiver*, som innebär att den unge kan ansöka om att få sitt fall prövat i ungdomsrätten, samt (5) *blended sentencing*, som betyder att den unge i vissa fall har möjlighet att undvika vuxenpåföljder eller att avtjäna sitt straff på vuxenanstalt (Swanson, 2018, s. 2).

Swansons statistiska analys visade endast en signifikant skillnad och det var hos de delstater som använde sig av statutory exclusion. Där kunde en signifikant högre återfallsfrekvens observeras än de delstater som inte använde sig av denna praxis (Swanson, 2018, s. 22–24). Skillnaden i återfallsfrekvens för övriga praxis var insignifikanta.

I slutet av uppsatsen diskuterar Swanson balansen mellan att skydda samhället från brottslingar, och att samtidigt rehabilitera dem (Swanson, 2018, s. 28). Swanson skriver att återfallsfrekvensen ökar om unga lagöverträdare blir placerade på vuxenanstalter, eftersom det är oundvikligt att de börjar associera sig med äldre och mer erfarna kriminella (ibid.). Enligt Swanson är unga lagöverträdare olika jämfört med vuxna lagöverträdare, och de behöver därmed behandlas som så. (Swanson, 2018, s. 28). Ett sätt att minska återfallsrisken hos unga lagöverträdare är enligt Swanson att hålla dem utanför vuxenanstalter (ibid.). En stor orsak till att det inte introducerats fler rehabiliteringsinriktade policys beror på att både kongressen och delstaternas egna statsråd inte visat något intresse för detta, utan är nöjda med nuvarande praxis som kongressen lagt fram (Swanson, 2018, s. 29–30).

5 Metod och datamaterial

I detta avsnitt redogörs för vilken metod och datamaterial som använts och vilka nackdelar det finns med metodvalet och urvalet. Vidare redogörs det för hur urvalet gått till, vilka nackdelar som urvalet har samt hur tillvägagångssättet sett ut. Därefter

diskuteras metoden i termer av validitet och reliabilitet. Slutligen diskuteras etiska principer och överväganden som gjorts i arbetet.

5.1 Traditionell komparativ analys

En traditionell komparativ analysmetod används för att analysera och frågeställningarna. Thomas Denk (2012), professor i statsvetenskap, skriver att komparativa analysmetoder bygger på tre olika metodologiska egenskaper (1) *möjliggörande av analyser av likheter eller skillnader i egenskaper hos fall*, (2) *möjliggörande av analyser av relationer mellan faktorer*, samt (3) *möjliggörande av analyser som formulerar slutsatser om empiriska förhållanden utifrån insamlat underlag* (Denk, 2012, s. 12). Likt i övriga former av komparativ metod, används en s.k komparationsmatris, vilket är en form av analytiskt underlag för att strukturera den insamlade datan. En komparationsmatris består av tre komponenter (1) *analysenheter*, det vill säga fallen som skall jämföras (statliga myndigheter, rättsvårdande instanser och kommuner), (2) *faktorer*, det vill säga vilka aspekter som jämförs i fallen (avstyrker/tillstyrker slopad ungdomsrabatt; vetenskaplig/ej vetenskaplig argumentation; konsekvenser), samt (3) *faktorvärde*, det vill säga värden som finns på faktorerna (ja/nej) (Denk, 2012, s. 22).

5.2 Skillnad mellan komparativa metoder och kvalitativ innehållsanalys

Traditionell komparation liknar en annan metod, nämligen *kvalitativ innehållsanalys*. En likhet mellan dessa två metoder är att de båda kan användas inom kvalitativ forskning. En annan likhet är att man i båda metoderna skapar en form av matris eller ett schema för att reducera materialet och göra det mer överskådligt (Schreier, 2012, s. 7). Ytterligare en likhet är att båda metoderna kan användas i textanalyser, då man som kvalitativ forskare vill komma åt texternas innehåll och tolka dem, vilket kan göras med flera olika kvalitativa metoder - däribland traditionell komparation eller kvalitativ innehållsanalys som nämns här.

En skillnad mellan traditionell komparation och kvalitativ innehållsanalys är att komparativa metoder både kan användas som kvantitativ och kvalitativ metod, vilket kvalitativ innehållsanalys inte kan. Detta då den sistnämnda metoden används för att exempelvis analysera textinnehåll, transkribera intervjuer m.m. En annan skillnad mellan de två metoderna är att man kan använda komparativa metoder för att analysera samband mellan beroende och oberoende faktorer. En ytterligare skillnad är att komparativa

metoder kan användas för hypotesprövning eller för att bevisa samband, vilket inte kvalitativ innehållsanalys kan användas till (Denk, 2002, s. 13).

I föreliggande studie lämpar sig en komparativ analysmetod bäst eftersom remissvaren behöver jämföras med varandra för att besvara frågeställningarna. Studien är inte betjänt av en text- eller innehållsanalys eftersom de frågeställningar som studien söker besvara, enkelt kan utläsas från remissvaren. Det behövs således ingen avancerad tolkning av de förhållandevis korta och formellt hållna remissyttrandena.

5.3 Nackdelar med komparativ metod

Det finns brister i många komparativa analysmetoders uppbyggnad enligt Denk (2012, s. 57). En del begränsningar med komparativ metod kan försvåra en jämförelse och kan ibland till och med omöjliggöra den (ibid.). Urval av fall är en begränsning med komparativ metod: de fall som skall representera urvalet måste uppfylla en del krav och ha likheter i alla aspekter förutom en, vilket är aspekten som ska förklara skillnaden mellan fallen (Denk, 2012, s. 57). En betydande utmaning med komparativa metoder är därmed att hitta fall som kan jämföras med varandra (ibid.). En ytterligare nackdel med komparativa metoder är att slutsatserna i en komparativ analys är beroende av de fall som jämförs i analysen (ibid.).

I och med att slutsatserna är beroende av fallen som jämförs, innebär detta *urvalsskevhet* (Denk, 2012, s. 57). Dessutom är det svårt att använda komparativa metoder om det är fler än en oberoende faktor som påverkar den beroende faktorn - det kan tyckas orealistiskt att det bara är *en* oberoende faktor som påverkar den beroende faktorn. Därutöver förutsätter metoden också att det bara är de oberoende faktorerna som är med i analysen som påverkar den beroende faktorn, och att potentiella oberoende bakgrundsfaktorer inte påverkar den beroende faktorn (Denk, 2012, s. 58). En annan nackdel med komparativ metod är att även om en komparativ analys kan visa på ett samband mellan den beroende och den/de oberoende faktorerna, kan forskaren inte alltid bevisa att är just *den* faktorn som påverkar den andra, vilket gör att resultatet av analysen kan behöva tolkas av forskaren. För att minska risken för urvalsskevhet och öka möjligheten att i någon mån kunna generalisera slutsatserna, omfattar denna studie samtliga remissvar från de tre ovan nämnda kategorierna. Det är att föredra framför att studera endast ett urval. Det bör dock påpekas att även om samtliga remissvar har

analyserats, så är det relativt få svar som har kommit in till JD. Det innebär att det kvarstår en betydande svårighet att generalisera resultaten inom de tre kategorierna.

5.4 Datamaterial

Datamaterialet består huvudsakligen av de remissyttranden som inkommit till JD (se appendix för en fullständig lista över remissyttranden som utgjort urvalet).

5.4.1 Urval

Urvalet består av 40 remissyttranden, där 12 av dem är från olika kommuner, 12 från olika rättsvårdande instanser och 16 är från olika statliga myndigheter.[7] Vilka remissyttranden som fick representera de tre organisationstyperna baserades på den lista med inkomna remissyttranden som JD sammanställt på Regeringskansliets hemsida. Sammanlagt 56 remissvar från olika myndigheter och organisationer finns med i den sammanställda listan. Fem av dem valdes bort eftersom de inte kunde kategoriseras i de nedan nämnda kategorierna, och resten valdes bort på grund av att de endast noterade att de inte hade någon åsikt i frågan.

5.4.2 Nackdelar med urvalet och datamaterialet

Det finns flera nackdelar med urvalet och datamaterialet. I och med att en komparativ metod används kommer fallen (remissyttrandena) påverka resultaten, vilket innebär att på det sättet som urvalet representerar populationen är av största vikt. I nuvarande datamaterial finns det flera skäl till att urvalsskevhet kan föreligga. Ett skäl är att faktumet att det är bara de samhällsaktörer som aktivt har svarat på remissen som ingår i analysen. När det gäller exempelvis kommuner så ingår 12 kommuner och det finns inget som säkerhetsställer att de är representativa för samtliga av landets kommuner. På motsvarande sätt behöver sannolikt heller inte rättsvårdande instanser och statliga myndigheter vara representativa. Ett annat skäl till urvalsskevhet är att de remissyttranden från organisationer som inte kunde kategoriseras i de tidigare nämnda organisationstyperna inte fick vara med i urvalet, trots att dessa remissyttranden antingen tillstyrkte eller avstyrkte förslagen. Som forskare måste man i detta fall göra en avvägning mellan att inkludera samtliga remissvar och därmed få några mycket små kategorier eller att exkludera dem och få ett mindre urval.

[7] I appendix listas de 40 remissyttrandena som ingår i studien.

Datamaterialet, det vill säga remissyttrandena, hade kunnat kompletteras med annat material. Remissyttrandena kunde exempelvis kompletterats med riksdagspartiernas kriminalpolitiska program, protokoll från kriminalpolitiska debatter i riksdagen m.m. Dessa hade då kunnat analyserats på samma sätt som nedan avseende inställning, vetenskaplig argumentation och konsekvenser av förslaget. Det är möjligt att remissyttrandena bara ger en bild av hur den kriminalpolitiska situationen ser ut i Sverige, och för att få en mer nyanserad bild hade remissyttrandena kunnat kompletteras med exempelvis ovanstående material. Det lämnas dock för framtida studier.

5.5 Tillvägagångssätt

Den ovan beskrivna komparationsmatrisen konstrueras med hjälp av programmet Google kalkylark. I komparationsmatrisen utgör *inställningen till slopad ungdomsrabatt* faktorerna och *vetenskaplig argumentation* matrisens faktorvärden, och *fallen* utgör de remissyttrandena från de statliga myndigheter, rättsvårdande instanser samt kommuner som ingår i urvalet. Definitionerna av kommun, rättsvårdande instans samt statlig myndighet kan återfinnas hos SKR, Sveriges Domstolar och Myndighetsregistret. Enligt SKR är definitionen för en kommun ett "[...] territoriellt avgränsat område med lokalt självstyre" (SKR, 22 mars, 2021). En rättsvårdande instans är enligt Sveriges Domstolar en "[...] avdelning inom ett lands domstolar" (Sveriges Domstolar, 16 september, 2019). Enligt Myndighetsregistret är en statlig myndighet en organisation som "[...] ska se till att de lagar som riksdag och regering har beslutat om blir verklighet" (Myndighetsregistret, 24 februari, 2021).

Med hjälp av denna kategorisering analyseras de olika aktörernas remissyttranden, där yttrandena kategoriseras baserat på hur de förhåller sig till förslaget, huruvida de använder sig av vetenskaplig argumentation samt vilka konsekvenser som de tror att förslaget skulle få om det blev lag. Resultaten sammanställs i tabellform för att visualisera hur svaren skiljer sig mellan organisationstyperna. Resultaten sammanställs i tre tabeller, där den första tabellen redovisar inställning till förslaget och vetenskaplig argumentation. I den andra tabellen redovisas vilken typ av vetenskaplig argumentation som används hos de organisationstyper som använt sig av vetenskaplig argumentation. I den tredje tabellen redovisas vilka typer av konsekvenser som de olika organisationstyperna listar i sina remissyttranden.

5.6 Litteratursökning

Ett antal metoder har använts för att hitta relevant litteratur. En startpunkt var att läsa Ungdomsreduktionsutredningen som, utöver att ge en bred bakgrund till ämnet också refererade vidare till relevant litteratur. En annan metod var att gå igenom kurslitteraturen, bland annat Sarnecki (2014) innehöll centrala referenser för ämnet. Därutöver har sökningar gjorts med hjälp av Google, bland annat på följande fraser ”Ungdomsreduktionsutredningen”, ”slopad ungdomsrabatt”, ”Justitiedepartementet” och ”Slopad ungdomsrabatt”.

5.7 Validitet och reliabilitet

Traditionell komparativ metod kan användas i både kvantitativ och kvalitativ analys. I detta fall tillämpas metoden i en kvalitativ undersökning. I kvalitativ forskning har begreppen *validitet* och *reliabilitet* en annan betydelse än vad de har i kvantitativ forskning (Schreier, 2012, s. 27). I kvalitativa undersökningar handlar validitet och reliabilitet om att på ett systematiskt och genomgående sätt redogöra för hur man har gått tillväga under datainsamlingen och hur man har bearbetat datan (ibid.). Vidare är det enligt Schreier viktigt hos att forskaren i en kvalitativ studie är transparent i sin tolkning, det vill säga att forskaren skall vara opartisk i tolkningen av sina data. (Schreier, 2012, s. 20–21). Vidare menar Schreier att tolkandet av datamaterialet är en del i den kvalitativa studiens process, vilket innebär att forskaren steg för steg skall redogöra för hur denne gått tillväga i tolkningen och vad denne kommit fram till (ibid.).

5.8 Etiska överväganden

Individskyddskravet innebär att medverkande individer ska skyddas från att skadas eller på annat sätt fara illa under forskningens gång (Vetenskapsrådet, 2017, s. 13). Samtidigt är det orimligt att risken för obetydliga skador ska hindra forskningen. Forskningen viktig för samhället och dess medborgare eftersom den kan förbättra till exempel miljö, fysiskt och psykiskt mående m.m. Man kan säga att forskning har ett egenvärde - därmed finns det en moralisk och etisk plikt att bedriva forskning, det s.k. *forskningskravet* (ibid.). Enligt Vetenskapsrådet skall forskningen vara högkvalitativ med ett tydligt syfte, samtidigt som forskaren skall ta hänsyn till och respektera forskningsprojektets deltagare och andra involverade (Vetenskapsrådet, 2017, s. 13). I många av de olika etiska problem som uppstår i samband med forskning kan man som forskare göra avvägningar vad gäller forskningens utformning, material, metod m.m. (ibid.). Det insamlade materialet som

utgör empirin i föreliggande studie är offentliga handlingar, vilket betyder att vem som helst kan hitta och läsa det. Materialet innehåller inga *känsliga* personuppgifter, vilket betyder att Vetenskapsrådets individskyddskrav följs (Vetenskapsrådet, 2017, s. 13). I och med att kontakten är indirekt, krävs det inte informerat samtycke för att ta del av materialet (ibid.).

6 Resultat

Nedan presenteras tabeller över de olika organisationstypernas inställning till slopad ungdomsrabatt, vilken form av argumentation som de använder i sina remissyttranden och vilka konsekvenser som organisationstyperna tror att lagförslaget kommer att leda till.

6.1 Inställning till slopad ungdomsrabatt och vetenskaplig argumentation

Tabell 1 nedan visar vad de olika organisationstyperna har för inställning till slopad ungdomsrabatt och huruvida remissyttrandena för ett tillstyrkande eller avstyrkande har underbyggts av vetenskapliga argument.

Tabell 1: Inställning till slopad ungdomsrabatt och vetenskaplig argumentation.

	Inställning till slopad ungdomsrabatt		**Vetenskaplig argumentation**	
Organisationstyper	Antal "ja"	Andel "ja" i %	Antal "ja"	Andel "ja" i %
Kommuner 12 stycken	8	66,7	4	33,3
Rättsvårdande instanser 12 stycken	3	25	7	58,3
Myndigheter 16 stycken	6	37,5	9	56,2

Källa: Egen bearbetning av remissyttranden.

Tabellen visar hur stort antal respektive hur stor andel i procent av remissinstanserna förhåller sig till förslaget. Drygt 66 procent av kommunerna, 25 procent av de rättsvårdande instanserna samt omkring 37 procent av de statliga myndigheterna är i favör för att slopa ungdomsrabatten. Omkring 33 procent av kommunerna, 58 procent av de rättsvårdande instanserna samt runt 56 procent av de statliga myndigheterna använde sig av vetenskaplig argumentation i remissyttrandena. De som är mest positiva (negativa) till den slopade straffrabatten är alltså de som minst (mest) använder vetenskaplig argumentation. Vilken form av vetenskaplig argumentation som de tre organisationstyperna använde sig av i sina remissyttranden presenteras i tabell 2.

6.2 Typ av vetenskaplig argumentation i remissyttrandena

I tabellerna 2a och 2b framgår det om och i så fall vilken form av vetenskaplig argumentation som använts av de aktörer som i sina remissyttranden varit negativt respektive positivt inställda till förslaget.

Tabell 2a: Vetenskaplig argumentation hos de som avstyrkte förslaget.

	Kommuner	**Rättsvårdande instanser**	**Myndigheter**
Vetenskaplig argumentation	4/4	7/7	9/9
Typ av vetenskaplig argumentation			
Hjärnans utveckling	3	3	6
Ungdomsbrottsstatistik	1	1	-
Inget empiriskt stöd för hårdare straff	4	4	9
Inkonsekvent rättstillämpning	-	2	-

Anm: "Hjärnans utveckling": de som hänvisar till bristande mognad, nedsatt impulskontroll m.m.: begreppet "ungdomsbrottsstatistik": de remissinstanser som menar att ungdomsbrottslighetens utveckling inte motiverar en så pass sträng straffskärpning som föreslås.
Källa: Egen bearbetning av remissyttranden.

I tabell 2a ser vi att samtliga kommuner som i sina remissyttranden avstyrkt förslaget har haft någon form av vetenskaplig argumentation. I tabellen går det att se att flera av kommunerna hade mer än en form av vetenskaplig argumentation, där argumenten "hjärnans utveckling" och "inget empiriskt stöd för hårdare straff" varit mest förekommande. Samma mönster med ovanstående argument går att återfinna hos samtliga rättsvårdande instanser som avstyrkt förslaget, där man i många av remissyttrandena använt sig av fler än ett vetenskapligt argument. Bland de statliga myndigheterna kan det ovan nämnda mönstret också hittas: i remissyttrandena har man använt sig av antingen "hjärnans utveckling", "inget empiriskt stöd för hårdare straff" eller använt sig av båda argumenten.

Hos de rättsvårdande instanserna menade vissa också att rättstillämpningen, enligt det nya förslaget skulle riskera att uppfattas som inkonsekvent och orättvist. Bland annat menade man att gärningar med samma straffvärde skulle komma att behandlas olika. Vissa handlingar, såsom rån och misshandel av ringa eller normalgrad, kommer ungdomsrabatten bara tillämpas på den förstnämnda handlingen. En av kommunerna samt en av de rättsvårdande instanserna har dessutom använt sig av argumentet

"ungdomsbrottsstatistik" för att motivera sin inställning till förslaget: man menade att ungdomsbrottsligheten minskat under de senaste åren, vilket enligt remissyttrandet inte motiverade en såpass repressiv skärpning av straffen för unga lagöverträdare.

Tabell 2b:

Vetenskaplig argumentation hos de som tillstyrkte förslaget

	Kommuner 8 stycken	**Rättsvårdande instanser 3 stycken**	**Myndigheter 6 stycken**
Vetenskaplig argumentation	0/8	2/3	2/6
Typ av vetenskaplig argumentation			
Hjärnans utveckling	-	1	1
Ungdomsbrottsstatistik	-	-	-
Inget empiriskt stöd för hårdare straff	-	-	1
Inkonsekvent rättstillämpning	-	1	-

Anm. se tabell 2a.

Källa: Egen bearbetning av remissyttranden.

I tabell 2b kan vi se att inga av de åtta kommuner som tillstyrkte förslaget använde sig av någon form av vetenskaplig argumentation som basis för sitt yttrande. Detta står i stark kontrast till vad de kommuner som avstyrkte förslaget gjorde (se tabell 2a). Två av dem tre rättsvårdande instanserna som tillstyrkte förslaget, använde av samma typ av argument som flera av dem rättsvårdande instanserna som avstyrkte förslaget gjorde (hjärnans utveckling, inget empiriskt stöd för hårdare straff) men valde ändå att tillstyrka förslaget. Dock varnade de regeringen om de potentiella konsekvenser som förslaget skulle kunna få för rättsväsendet, om de skulle välja att gå vidare med det. Bland de statliga myndigheterna som tillstyrkte förslaget är skillnaden mellan de som avstyrkte tydlig: bara två av sex statliga myndigheter som tillstyrkt förslaget använde sig av vetenskapliga argument jämfört med nio av nio som avstyrkte förslaget. Likt de rättsvårdande instanserna använde man argument som talade för tillstyrkandets nackdel, samtidigt som man i remissyttrandet ändå valde att tillstyrka förslaget.

6.3 Potentiella konsekvenser enligt organisationstyperna

Slutligen visar tabell 3 vilka konsekvenser som remissinstanserna har nämnt oavsett om de tillstyrkt eller avstyrkt förslaget.

Tabell 3: Konsekvenser av slopad ungdomsrabatt enligt samtliga aktörer.

Konsekvenser	Kommuner 12 stycken		Rättsvårdande instanser 12 stycken		Myndigheter 16 stycken	
	Antal	Andel i %	Antal	Andel i %	Antal	Andel i %
Ökad återfallsrisk	4	33,3	1	8,3	7	41,2
Tröskeleffekter	5	41,7	3	25	1	5,9
Ökade kostnader	-	-	5	41,7	4	23,5
Ökad rekrytering av omyndiga	1	8,3	-	-	-	-
Ökad arbetsbelastning	-	-	3	25	1	5,9

Anm: "Tröskeleffekter" åsyftar en stor skillnad mellan val av påföljd för exempelvis två gärningar med samma straffvärde. Andelarna för myndigheter summerar ej till 100 procent eftersom inte alla angav någon konsekvens.
Källa: Egen bearbetning av remissyttranden.

Omkring 41 procent av kommunerna oroar sig för tröskeleffekter (se tabellen ovan) om förslaget går igenom, och drygt 33 procent av dem oroar sig för ökad återfallsrisk. Hos de rättsvårdande instanserna konstaterar omkring 41 procent att förslaget kommer leda till ökade kostnader och en fjärdedel att man väntar sig både tröskeleffekter och ökad arbetsbelastning. Enligt de statliga myndigheterna är man likt kommunerna nästan lika oroad för ökad återfallsrisk, men till skillnad från kommunerna väntar man sig också ökade kostnader om förslaget skulle gå igenom.

7 Analys

Här presenteras en analys av resultaten ovan. I analysen kommer de teoretiska utgångspunkterna och tidigare empirisk forskning kopplas till resultaten, vilket genomförs med hjälp av citat från ett antal av de olika remissyttrandena.

7.1 Inställning till förslaget och vetenskaplig argumentation

Kommunerna hade den största andelen som ville slopa ungdomsrabatten och den minsta procentuella andelen vetenskaplig argumentation. Resultaten beträffande vetenskaplig argumentation liknar de resultat som Håhus (2020, s. 43–44) fick i sin analys av, om än betydligt färre, remissyttranden från kommuner. De kommuner som avstyrkte förslaget använde sig uteslutande av vetenskapliga argument, medan de som tillstyrkte förslaget inte gjorde det. Nedan framgår ett exempel på hur en kommun uttrycker sig. Detta citat kunde återfinnas i remissyttrandet från Helsingborgs kommun, som tillstyrkte förslaget:

> “Utkastet till lagrådsremiss innehåller förslag som innebär att lagöverträdare i åldern 18–20 år ska behandlas som andra myndiga lagöverträdare. De föreslagna ändringarna innebär bland annat att den så kallade ungdomsreduktionen, som idag gäller för lagöverträdare under 21 år, framöver ska gälla för den som begått brott innan han eller hon fyllt 18 år [...] det innebär en tröskeleffekt vid 18 års ålder i och med att ungdomsreduktionen för 18-åriga lagöverträdare ska upphöra [...] socialnämnden beslutar i enlighet med ordförandens förslag” (Helsingborgs kommun, 29 oktober, 2020, s. 3).

De rättsvårdande instanserna hade den största procentuella andelen vetenskapliga argument och den minsta procentuella andelen i favör för att slopa ungdomsrabatten. Nedan följer ett citat som exemplifierar hur en rättsvårdande instans uttrycker sig. Detta citat är taget från Förvaltningsrätten i Falun, som i sitt yttrande avstyrkte förslaget:

> “Att helt frånkänna åldersgruppen 18–20 år straffrättslig särbehandling skulle strida mot vår egen fleråriga rättsutveckling präglad av erfarenhet och eftertanke, mot hur det ser ut internationellt samt inte minst mot vad som inom vetenskapen idag är känt om denna grupp, exempelvis beträffande hjärnans utveckling” (Förvaltningsrätten i Falun, 5 augusti, 2020, s. 1).

Ovan ser vi hur Förvaltningsrätten i Falun tillämpade hjärnans utveckling som argument för att avstyrka förslaget. I det här remissyttrandet hänvisar man alltså till unga lagöverträdares bristande hjärnutveckling, och hur detta kan påverka ungas brottslighet. Resonemanget kan kopplas till Sampson och Laubs (1993, refererad till i Sarnecki, 2014, s. 258–261) teori om åldersgraderad social kontroll. Samma resonemang fördes av Brå, som menade att åldrarna 16–24 spelar en viktig roll för ungas psykosociala mognad (Eriksson, 2012, s. 24–25). En repressiv påföljd skulle enligt Brå skapa en extrem påfrestning för den unge och dessutom hämma den psykosociala mognaden (ibid). Vidare refererar Brå till en studie gjord av Cauffman och Steinberg (2000, refererad till i Eriksson, 2012, s. 25). Caufmann och Steinberg kunde i sin studie konstatera att påföljder för unga lagöverträdare bör vara individanpassade, då olika individer mognar i olika takt (ibid.). Argument om hjärnans utveckling och psykosocial mognad gick att återfinna i

många andra remissyttranden från rättsvårdande instanser. Nedan visas ett annat citat hämtat från Malmö tingsrätt, som avstyrkte förslaget:

> "Tingsrätten vill framhålla att gärningar som rubriceras som rån kan se mycket olika ut. Personrån begångna av personer som inte fyllt 21 år torde inte sällan vara impulshandlingar där gärningsmannens bristande mognad spelar in" (Malmö tingsrätt, 2 november, 2020, s. 3).

Malmö tingsrätt hänvisar till argumentet om bristande mognad, ett argument som kan återfinnas i remissyttranden från andra rättsvårdande instanser. Flertalet av de rättsvårdande instanserna tillämpade också argumentet om ökade återfall. I Malmö tingsrätts remissyttrande skriver man även här att unga lagöverträdares bristande mognad och impulsivitet har en inverkan på ungas brottslighet. Detta resonemang kan kopplas till ovan nämnda teori och empiri kring mognad och brottsaktivitet. Diskussion kring påföljdsval och återfall återfinns hos Börjeson (1966, s. 150–151), som i sin avhandling konstaterade att unga som dömts till någon form av långvarig inkapacitering, återföll i brottslighet i större utsträckning än de unga som fått en annan påföljd. Nedan presenteras ett citat från Norrköpings tingsrätt, som till skillnad från Malmö tingsrätt, valde att tillstyrka förslaget:

> "Tingsrätten instämmer i förslaget att slopande av ungdomsreduktionen endast bör avse allvarligare brott, men anser att förslaget behöver ses över ytterligare för att minska de tröskeleffekter som annars kommer att uppstå. I utkastet [...] ifrågasätts inte unga vuxnas sämre utvecklade förmåga till ansvar och impulskontroll eller att denna grupp är mer känslig för straff än andra vuxna. Så som redovisats [...] begår dessutom majoriteten av de unga lagöverträdarna endast ett eller ett par mindre allvarliga brott och slutar inte sällan att begå brott när de blir äldre [...] därför bör ändringar endast göras när det gäller allvarliga brott" (Norrköpings tingsrätt, 10 november 2020, s. 1–3).

Norrköpings tingsrätts argumentation från dess citat kan kopplas till samma teori som ovan. Enligt Norrköpings tingsrätt är det orimligt att unga, som oftast slutar att begå brott allteftersom de mognar, döms till oproportionerligt stränga påföljder. Samtidigt som

Norrköpings tingsrätt valde att tillstyrka förslaget, hade de synpunkter på *vilken* typ av brott som de ansåg förslaget skulle omfatta.

De statliga myndigheterna hade i relation till antal och procentuell andel i favör för förslaget det näst största antalet och procentuella andelen som argumenterade vetenskapligt. Nedan följer remissyttrandet från Brå, som avstyrkte förslaget:

> "Det är oomtvistat att brottsdeltagandet i stor utsträckning är koncentrerat till ungdomen och flertalet fortsätter inte med det i vuxenlivet [...] ungas hjärnfunktioner är inte fullt utvecklade, vilket bidrar till att de inte har en fullt utvecklad ansvarsförmåga eller förmåga att bedöma risker och konsekvenser av det egna handlandet [...] forskningsresultat pekar på att ökade straff och mer fängelse inte har några positiva effekter brottslighet. Däremot redogörs det för att unga [...] inte behöver lika hårda straff som vuxna, och att frihetsberövande i sig innebär olika risker. I det ingår att vistelse bland vuxna kriminella under fängelsestraff kan ha en särskilt negativ inverkan på de unga under de formbara åren" (Brottsförebyggande rådet, 13 maj, 2019, s. 1–2).

I sitt yttrande använder sig Brå av flera olika former av vetenskaplig argumentation. Bland annat kan deras påpekanden rörande fängelsestraffets uteblivna brottsminskande effekter kopplas till stämplingsteorin (1963, refererad till i Sarnecki, 2014, s. 202–205). Dels för att det inte finns någon empirisk forskning för att hårdare straff hjälper, dels eftersom ett frihetsberövande i sig är förenat med risker. En av dessa risker är att den unge hamnar i fortsatt kriminalitet, det vill säga att denne blir stämplad som kriminell efter en oproportionerligt sträng påföljd.

7.2 Analys av konsekvenser

Majoriteten av kommunerna som avstyrkte förslaget hänvisade till tröskeleffekter och ökade återfall i kriminalitet. Bland annat menade kommunerna att en sträng påföljd för en ung lagöverträdare skulle göra det svårare att ta sig ur kriminaliteten. Liknande resultat kom Håhus (2020, s. 43) fram till med ett mindre urval. Håhus skrev att två av de tre kommuner som utgjorde urvalet, hade en gemensam argumentation för att avstyrka

förslaget (Håhus, 2020, s. 44). Nedan följer ett exempel från Göteborgs kommun, där oron för ökade återfall var det mest centrala i yttrandet:

> [...] Det finns en risk att unga lagöverträdares kriminella identitet förstärks genom att döma dem till vuxenpåföljder och dessutom låta dem avtjäna straff tillsammans med betydligt äldre och mer erfarna dömda. Det riskerar att leda till ökad risk för återfall i brott" (Göteborgs kommun, 8 maj, 2019, s. 7).

Göteborgs kommun avstyrkte därmed förslaget med hänvisning till risken för ökad återfallsfrekvens. Yttrandet från Göteborgs kommun står i stark kontrast till yttrandet från Helsingborgs kommun. Nedan följer ett citat från Helsingborgs kommun:

> "Socialnämnden är i huvudsak positiv till utredarens förslag och välkomnar en lagändring. Socialnämnden vill dock lyfta fram betydelsen av brottsförebyggande åtgärder för ungdomar som begår brott samt vikten av att det finns insatser i samband med att påföljden eller vården avslutas. Tyngdpunkten i arbetet med att lyckas minska brottsligheten hos unga vuxna bör därför vara att förebygga och avbryta en kriminell livsstil redan innan 18 års ålder. Socialnämnden vill också lyfta behovet av en analys av hur socialnämndens ansvar för vård enligt 3 § LVU påverkas av de föreslagna ändringarna i BrB" (Helsingborgs kommun, 29 oktober, 2020).

Från citatet går det att utläsa att Helsingborgs kommun tillstyrkte förslaget, samtidigt som de lyfte fram vikten av att arbeta brottsförebyggande för att förhindra att unga hamnar i situationer där de riskerar långvariga fängelsestraff. Håhus (2020, s. 45) skriver att Helsingborgs kommun skiljer sig från andra kommuner i sitt remissyttrande, dels för att de betonar vikten av brottsförebyggande arbete för att förhindra en kriminell livsstil hos unga, dels att de valde att tillstyrka förslaget *trots* att de i sitt yttrande bekräftar att fängelsestraff för unga kan ha motsatt effekt, särskilt eftersom unga som begår brott ofta har ett vårdbehov (ibid.)

De rättsvårdande instanserna oroar sig enligt tabellen mest för ökade kostnader, samtidigt som flera av dem oroar sig för ökade återfall och tröskeleffekter. Nedan följer ett exempel från Domstolsverkets yttrande, där oron för tröskeleffekter framhålls:

> "Den straffrättsliga särbehandlingen av unga lagöverträdare har funnits under lång tid och har goda skäl för sig. I betänkandet konstaterades vidare att det inte finns något empiriskt eller erfarenhetsbaserat stöd för skärpta påföljder för unga lagöverträdare. Domstolsverket ifrågasätter därför även de nu mer begränsade förslagen. Härtill kommer att det är svårt att överblicka konsekvenserna av föreslagna ändringar i delar av påföljdssystemet. Domstolsverket vill särskilt peka på att förslagen kan leda till problematiska tröskeleffekter" (Domstolsverket, 3 november, 2019, s. 1).

De rättsvårdande instanserna oroar sig för ökade kostnader och arbetsbelastning, men också för ökade återfall bland unga. Man menar att rättsväsendet redan är under hårt tryck, och att lagförslaget skulle leda till ännu tyngre belastning. Nedan följer ett exempel där bland annat ökade kostnader och ökad arbetsbelastning lyftes fram. Citatet nedan är hämtat från Åklagarmyndigheten:

> "Åklagarmyndigheten har ingen erinran mot förslaget om att avskaffa ungdoms- reduktionen för lagöverträdare i åldern 18–20 år som begår de allvarligaste brotten men noterar att ett genomförande av förslaget kommer att leda till påtagliga tröskeleffekter och att förslaget skulle kunna uppfattas som inkonsekvent [...] Åklagarmyndigheten vill framhålla att det finns ett behov av att analysera hur straffmätningen vid flerfaldig brottslighet ska ske och att det är angeläget att regleringen kring påföljdsval övervägs ytterligare [...] de föreslagna förändringarna kommer att leda till en ökad arbetsbörda för myndigheten" (Åklagarmyndigheten, 29 oktober, 2020).

De statliga myndigheterna oroar sig likt de rättsvårdande instanserna för ökade kostnader och arbetsbelastning för många aktörer involverade, samtidigt som en ansenlig mängd av dem också oroade för ökade återfall. Bland annat är de statliga myndigheterna näst mest oroade för ökade återfall efter kommunerna, men också näst mest oroade för ökade

kostnader efter rättsvårdande instanser. Nedan visas ett citat från Örebro universitet, som avstyrkte förslaget, och lyfte fram ökad återfallsrisk som potentiell konsekvens:

> "Utgångspunkten för särbehandling av unga lagöverträdare inklusive unga myndiga är att de har en outvecklad ansvarsförmåga och är mer psykologiskt känsliga för bestraffning samt att samhället bör visa tolerans för den unges mognadsprocess. Först i 19–21 års ålder uppnås social och emotionell kontroll och mellan 23–25 års ålder blir förmågan till självkontroll fullt utvecklad samt att först vid 25-års ålder är hjärnan fullt utvecklad [...] påföljden fängelse har för unga myndiga inte önskvärd rehabiliterande effekt utan riskerar att förstärka deras självbild som kriminell och därmed öka risken för fortsatt kriminalitet. Förändringar i påföljdssystemet saknar också allmänpreventiv verkan. Det bör därmed även fortsättningsvis föreligga ett absolut hinder mot att döma lagöverträdare under 21 år till livstids fängelse [...] insatser inom andra samhällssektorer som exempelvis inom utbildning och hälsovård samt social omsorg, är baserad på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet samt har varit avgörande för reduceringen av ungdomskriminaliteten". (Örebro universitet, 10 november, 2020, s. 1–3).

Även de statliga myndigheter som utgjorde Håhus (2020, s. 40–41) urval, avstyrkte förslaget och hänvisade till konsekvenser som ökade återfall och kostnader för rättsväsendet. Nedan följer ett citat från en annan statlig myndighet, Kriminalvården, som avstyrkte förslaget med hänvisning till praktiska problem:

> "Kriminalvården uppskattar att medelbeläggningen vid full effekt ökar med 210 intagna [...] Kriminalvården uppskattade därtill att det utökade bruket av fängelse som påföljd till följd av förslagen i betänkandet skulle öka medelbeläggningen med cirka 530 intagna" (Kriminalvården, 2 november, 2020).

Här kan man se att samtidigt som Kriminalvården inte använder sig av någon vetenskaplig argumentation, listar Kriminalvården möjliga praktiska konsekvenser som förslaget

skulle leda till om det blev lag. Även Håhus (2020, s. 42) benämner Kriminalvårdens argument som *praktiska argument*, som exempelvis är kostnader och utrymme.

7.3 Tolkning av remissyttrandenas koppling till teoretiska utgångspunkter

Remissyttrandena gör i allmänhet inte egna explicita kopplingar till kriminologiska teorier. Utifrån remissyttrandena kan dock ett flertal kopplingar till valda teoretiska utgångspunkter göras. Nedan framgår fyra exempel på sådana.

I flera av remissyttrandena hänvisade man till forskning som kunde knytas till de två valda teoretiska utgångspunkterna (se avsnitt 3). Nedan presenteras fyra citat hämtade från olika remissyttranden. Ett citat som kan kopplas till teorin om åldergraderad social kontroll kommer från Göteborgs kommuns remissyttrande:

> ”Forskningen visar att mognaden hos unga personer under 25 år inte är färdigutvecklad. De är därför inte fullt kapabla att bedöma konsekvenserna av sitt handlande [...]”.

Vad Göteborgs kommun säger i sitt yttrande är i linje med vad Sampson och Laub (1993, s. 4) säger om sambandet mellan minskad brottslighet och emotionell mognad hos individen. Nedan följer ett remissyttrande från Norrköpings tingsrätt som också kan kopplas till denna teori:

> ”[…] Så som redovisats begår dessutom majoriteten av de unga lagöverträdarna endast ett eller ett par mindre allvarliga brott och slutar inte sällan att begå brott när de blir äldre”.

Likt Göteborgs kommun hänvisar Norrköpings tingsrätt till emotionell mognad och ålder, vilket är i linje med vad Sampson och Laub (1993, s. 4) säger om samband mellan minskad brottslighet och emotionell mognad hos individen. Det kan dock noteras att trots denna likartade syn, valde Göteborgs kommun att avstyrka förslaget medan Norrköpings tingsrätt valde att tillstyrka förslaget. Ytterligare ett citat som kunde kopplas till teorin om åldersgraderad social kontroll kom från Stockholms universitet som, likt Göteborg, avstyrkte förslaget:

> ”[…] att unga människor i genomsnitt har bristande erfarenhet, sämre impulskontroll och mindre förmåga att inse risker kan anses som skäl för att straffvärdet, som grundas på klandervärdhet, bör vara lägre”.

Enligt Stockholms universitet är det alltså orimligt att 18-åringar, som inte anses tillräckligt mogna för att handla alkohol på Systembolaget, anses mogna nog att kunna avtjäna ett livstidsstraff. Stockholms universitets uttalande kan således knytas till teorin om åldersgraderad social kontroll.

Nästa citat, som kommer från Örebro universitet, kan kopplas till stämplingsteorin:

> ”[...] påföljden fängelse har för unga myndiga inte önskvärd rehabiliterande effekt utan riskerar att förstärka deras självbild som kriminell och därmed öka risken för fortsatt kriminalitet”.

Citatet från detta remissyttrande kan kopplas till det som Becker (1963, s. 8–15) skriver om självbild och brottslighet. Enligt Becker leder stämpeln som brottsling, särskilt hos unga individer, till att denne börjar identifiera sig med den (ibid.). Även det som Lemert (Lemert, 1967, s. 40–41) skriver om primär och sekundär avvikelse kan knytas till detta remissyttrande. Med primär avvikelse menas den brottsliga handling som individen begår först, och för sekundär avvikelse åsyftas den brottsliga handlingen som individer begår efter att samhället reagerat skarpt på den första avvikelsen.

8 Sammanfattning och diskussion

Denna uppsats visar att det finns noterbara skillnader mellan hur olika samhällsaktörer ser på förslaget om slopad ungdomsrabatt. Genom att kategorisera remissinstanser i tre grupper - kommuner, rättsvårdande instanser och statliga myndigheter - kan följande slutsatser dras angående studiens tre frågeställningar. I den första frågeställningen, det vill säga vad remissinstanserna hade för inställning till slopad ungdomsrabatt, var cirka 66 procent av kommunerna, 25 procent av de rättsvårdande instanserna samt cirka 37 procent av de statliga myndigheterna positivt inställda till förslaget. Håhus (2020, s. 44–45) fick liknande resultat, då de kommuner som tillstyrkte förslaget inte argumenterade vetenskapligt.

I den andra frågeställningen, det vill säga om och isåfall hur, den vetenskapliga argumentationen bland remissinstanserna skiljer sig åt, tycks det råda ett samband mellan vetenskapliga argument och inställning slopad ungdomsrabatt. Till att börja med kan det konstateras att samtliga remissinstanser - oberoende av kategori - som avstyrkte förslaget (20 av 45), använde sig av vetenskaplig argumentation. Resterande remissinstanser (25 av 45) tillstyrkte förslaget, men endast 4 av dessa 25 använde sig av någon form av vetenskaplig argumentation. Mellan de tre kategorierna syns också detta mönster. Kommunerna som var mest positiva till förslaget var också de som i minst utsträckning använde vetenskaplig argumentation. Rättsvårdande instanser hade den lägsta andelen positivt inställda till förslaget, samtidigt som majoriteten av dem använde vetenskaplig argumentation. Staten ligger mittemellan de övriga två kategorierna när det gäller att tillstyrka förslaget, samtidigt har de nästan lika hög vetenskaplig argumentation som de rättsvårdande instanserna.

I den tredje frågeställningen, det vill säga vilka konsekvenser förslaget skulle kunna få om det blev lag, hade majoriteten i samtliga organisationstyper oroat sig för fyra huvudsakliga konsekvenser. Dessa var ökad återfallsrisk, tröskeleffekter, ökade kostnader samt ökad arbetsbelastning. Omkring 41 procent av kommunerna menade att förslaget skulle leda till att unga skulle få det svårare att ta sig ur kriminaliteten, vilket skulle leda till ökad återfallsrisk. Hälften av kommunerna hänvisade även till tröskeleffekter, vilket enligt dem skulle öka risken för att yngre individer blir involverade i kriminalitet. Majoriteten av de rättsvårdande instanserna uttryckte oro över ökade kostnader och ökad arbetsbelastning för involverade aktörer. Bland annat oroade man sig över att kostnaderna och arbetsbördan för exempelvis åklagare, polis, domare, advokater m.m. skulle öka. Vidare menade en ansenlig andel av de rättsvårdande instanserna, likt kommunerna, att förslaget kunde leda till potentiella tröskeleffekter. De statliga myndigheterna var i huvudsak oroade över två konsekvenser. Drygt 41 procent av de statliga myndigheterna oroade sig likt kommunerna över ökad återfallsrisk, och argumenterade likartat. Runt 23 procent av de statliga myndigheterna oroade sig för att kostnaderna för flera samhällsaktörer skulle öka; hos Kriminalvården menade man att beläggningen på häkten och anstalter redan var nära maxkapacitet, och att det skulle krävas både en större budget och utbyggnad av existerande anstalter eller att nya anstalter skulle byggas, om förslaget skulle bli lag. I Håhus (2020, s. 42) studie argumenterade statliga myndigheter kring ökade kostnader och arbetsbörda, vilket de även gjorde här.

Sammanfattningsvis är det starkaste resultatet i studien att remissinstanser som avstyrkt förslaget i mycket högre grad använt sig av vetenskaplig argumentation. Ett annat intressant resultat är att kommunerna är den kategori som är mest positiva till förslaget, och de är till skillnad från de övriga två kategorierna politiker. Det är sannolikt en avspegling av att sju av åtta politiska partier på riksnivå är i favör för förslaget. Det indikerar att politikerna lyssnar på det som de uppfattar vara det allmänna rättsmedvetandet istället för empiriskt beprövad vetenskap.

De vetenskapliga argument som inkommit från de remissinstanser som avstyrkt förslaget kunde kopplas till båda de teoretiska utgångspunkterna (teorin om åldersgraderad social kontroll och stämplingsteorin) som användes i arbetet. Man hänvisade till att ungdomar som döms till strängare påföljder, hade det svårare att resocialiseras, då fängelsestraff enligt många av remissyttrandena i sig är stigmatiserande och utpekande. Detta kan kopplas till stämplingsteorin. Även i de remissyttranden som utgjorde en del i Håhus (2020, s. 41) urval konstaterade instanserna att påföljdens stränghet korrelerade med återfallsfrekvens. Det verkar vara så att etablerade kriminologiska teorier har det största stödet bland de instanser som avstyrkte förslagen, och lägst stöd bland de som tillstyrkte förslaget. Man kan konstatera att regeringens beslut om att gå vidare med förslaget antyder en förtroendeförskjutning, där forskningens empiri förbises till förmån för vad som är populärt bland väljarna. Den allmänna opinionen kring brott och straff benämns som *det allmänna rättsmedvetandet.*

Det allmänna rättsmedvetandet har sedan flertalet decennier bakåt fått legitimera en alltmer restriktiv kriminalpolitik (Andersson & Nilsson, 2017, s. 168). Begreppets innebörd syftar till att samhällets uppfattning måste kunna speglas i kriminalpolitikens utformning eller på andra sätt få inflytande (ibid.). I kommunerna, där minst andel vetenskapliga argument användes, samtidigt som de var mest positivt inställda till förslaget. Trots att en övervägande del av remissinstanserna använde sig av någon form av vetenskaplig argumentation, påverkade det inte regeringens beslut om att gå vidare med lagförslaget. Det skulle kunna tolkas som att det inte politiskt lönsamt att uppfattas som en “mjukis” i frågor som kriminalpolitik, allmänheten nästan alltid kräver strängare påföljder för olika brott. Det är iögonfallande att det just kommuner var mest positiva till slopad ungdomsrabatt: de är likt riksdagsledamöterna också politiker.

Under de senaste decennierna har vetenskapen fått allt mindre inflytande i utformandet av kriminalpolitiken, vilket kan skönjas i att kriminologer och forskare fått flytta på sig till förmån för politiker. Man skulle kunna likna den politiska sfären med utbud och efterfrågan, där politikerna är säljare som står för utbudet, som är kriminalpolitiken, och väljarna är konsumenter, som står för efterfrågan, vilket är minskad brottslighet. Målet för politikerna är att marknadsföra sin kriminalpolitik på ett sätt som attraherar väljare. De väljare som inte gillar hur ett partis kriminalpolitik är utformad, kommer att hitta ett annat politiskt parti som kan sälja den politik som önskas. För att undvika att väljarna lämnar, måste partiet rätta sig och börja marknadsföra samma kriminalpolitik för att undvika att gå med förlust, vilket i det här fallet är att förlora politiskt inflytande. I dagsläget är "hårdare tag" och "sunt förnuft" populära som kriminalpolitiska produkter, och majoriteten av partierna marknadsför därmed denna produkt. Även om kriminalpolitiken som marknadsförs inte har något empiriskt stöd, och som lag har en direkt negativ effekt på brottsligheten, exempelvis genom tröskeleffekter, ökad återfallsrisk m.m., är det den kriminalpolitik som väljarna vill ha. I den politiska sfären har man gått från att marknadsföra en empiriskt beprövad kriminalpolitik, till att marknadsföra en kriminalpolitik baserat på hårdare tag och sunt förnuft, eftersom dessa är mer populära hos allmänheten, trots att de inte är uppbackade av någon empirisk forskning. Det handlar inte längre om att leverera en kriminalpolitik som faktiskt har en brottsminskande effekt, utan det handlar om vilket parti som kan leverera de mest repressiva metoderna mot lagöverträdare.

Den kriminalpolitiska utvecklingen visar även att det skett en form av målförskjutning, då fokus har skiftat från att handla om de kriminalpolitiska *målen* (mindre brottslighet) till att handla om vilka *medel* (påföljder, åtgärder m.m.) som ska användas för att uppnå dessa mål och hur dessa medel mottas av allmänheten (Andersson & Nilsson, 2017, s. 168). Denna målförskjutning har ibland gjort relationen mellan kriminologer och exempelvis politiker ibland skurit sig (ibid.). Konflikten handlar vad som skall influera kriminalpolitiken, där kriminologer representerar empiriskt beprövad vetenskap, som är en mer behandlingsinriktad kriminalpolitik för unga lagöverträdare, och politiker representerar folkets vilja, vilket i dagsläget är vad man i folkmun kallar sunt förnuft och hårda tag. Om en politiker plötsligt skulle välja att frångå sina vallöften om hårdare tag mot brottsligheten genom att exempelvis välja att inte driva frågan efter valet, skulle troligen leda till att politikern inte blev omvald för en ny mandatperiod. Baserat på hur de

olika remissinstanserna har förhållit sig till lagförslaget, och regeringens beslut om att gå vidare med det, verkar det som att regeringen har markerat att de är beredda på att välja bort kriminalpolitik baserat på empiri till förmån för en kriminalpolitik som inte har något empiriskt stöd för att behålla sitt inflytande.

Referenslista

Andersson, R. & Nilsson, R. (2017) *Svensk kriminalpolitik*. Stockholm: Liber.

Becker, H. S. (1963). *Outsiders: Studies in the Sociology of Deviance*. New York: Free Press.

Börjeson, B. (1966). *Om påföljders verkningar*: *En undersökning av prognosen för unga lagöverträdare efter olika slag av behandling*. Doktorsavhandling, Stockholms universitet, Samhällsvetenskapliga fakulteten. Från https://pubs.sub.su.se/421.pdf

Denk, T. (2012). *Komparativa analysmetoder*. Lund: Studentlitteratur.

Denk, T. (2002). *Komparativ metod - förståelse genom jämförelse*. Lund: Studentlitteratur.

Sveriges Domstolar. (16 september, 2019). *Så fungerar domstolarna*. Hämtad den 14 maj 2021, från Domstol.se, https://www.domstol.se/om-sveriges-domstolar/sa-fungerar-domstolarna/

Eriksson, A. (2012). *Särbehandling av lagöverträdare 18–20 år*. Stockholm: Fritzes. Hämtad från https://www.bra.se/download/18.1ff479c3135e8540b2980004160/1371914737087/2012_Sarbehandling_av_lagovertradare.pdf

Estrada, F. (2004). *Brottslighetens politiska dynamik*. I Blomberg, H., Kroll, C., Lundström, T. & Swärd, H. (Red.) *Sociala problem och socialpolitik i massmedier* (s. 127–155). Lund: Studentlitteratur.

Holmberg, S. (2017). *Påföljdssystemet för unga* I Estrada, F. & Flyghed, J. (Red.) *Den svenska ungdomsbrottsligheten* (s. 269–288). Lund: Studentlitteratur

Håhus, T. (2020). *Argument om åtgärder för unga myndiga lagöverträdare*: *En dokumentstudie utifrån förslaget att slopa straffrabatten för unga myndiga.* Examensarbete. Lunds universitet. Socialhögskolan. Hämtad från

https://lup.lub.lu.se/luur/download?func=downloadFile&recordOId=9024083&fileOId=9024090

Lemert, E. (1967). *Human Deviance, Social Problems and Social Control*. Englewoods Cliffs, NJ: Prentice Hall.

Lipsey, M. (1998). *The Primary Factors that Characterize Effective Interventions with Juvenile Offenders: A Meta-Analytic Overview*. I Byrne, M. (Red.) *Victims & Offenders An International Journal of Evidence-based Research, Policy, and Practice* (s. 124–147). New York: Routledge

Myndighetsregistret. (24 februari, 2021). *Statliga myndigheter*. Hämtad den 14 maj, 2021, från Myndighetsregistret.com, https://myndighetsregistret.com/vad-ar-en-statlig-myndighet/

Nilsson, O. (2020, 5 mars). Slopad straffrabatt trots tunga invändningar. *Svenska Dagbladet*. Hämtad från https://www.svd.se/slopad-straffrabatt-trots-tunga-invandningar

Olsson, L. (2020, 4 mars). Så vill regeringen begränsa ungas straffrabatt. *Sveriges Radio*. Hämtad från https://sverigesradio.se/artikel/7421447

Polisen (2021, 1 februari). *Gallringsregler – så länge finns uppgifter kvar i belastningsregistret*. Hämtad den 2 maj 2021 från https://polisen.se/tjanster-tillstand/belastningsregistret/gallringsregler/

Sampson, R. J., & Laub, J. H. (1993). *Crime in the making: Pathways and turning points through life.* Harvard University Press.

Sarnecki, J. (2014). *Introduktion till kriminologi*. Lund: Studentlitteratur.

Schreier, M. (2012). *Qualitative content analysis in practice*. Los Angeles, [Calif.]: SAGE Publications Ltd.

Sveriges Kommuner och Regioner. (22 mars, 2021). *Kommuner och regioner*. Hämtad 14 maj, 2021, från SKR.se, https://skr.se/skr/tjanster/kommunerochregioner.431.html

SOU 1991:45: *Påföljdsfrågor, frigivning från anstalt m.m.* Betänkande av Påföljdsutredningen. Statens Offentliga Utredningar

SOU 1995:91: *Ett reformerat straffsystem*. Betänkande av Straffsystemkommittén. Statens Offentliga Utredningar.

Swanson, H.L. (2018). *An empirical analysis of the effects of juvenile offender placement in adult facilities on recidivism rates*. Examensarbete. Iowa State University. Hämtad från https://lib.dr.iastate.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=7481&context=etd

Ungdomsreduktionsutredningen (2018). *Slopad straffrabatt för unga myndiga*. Betänkande (SOU 2018:85). Stockholm: Norstedts Juridik.

Vetenskapsrådet (2017). *God forskningssed*. Stockholm: Fritzes. Hämtad från https://www.vr.se/download/18.2412c5311624176023d25b05/1555332112063/God-forskningssed_VR_2017.pdf

Appendix

Nedan visas samtliga remissinstanser vars remissyttranden som utgjort urvalet.

Kommuner

Bodens kommun

Falköpings kommun

Göteborgs kommun

Helsingborgs kommun

Herrljunga kommun

Malmö kommun

Ronneby kommun

Stockholms kommun

Sveriges Kommuner och Regioner

Umeå kommun

Västerviks kommun

Östersunds kommun

Rättsvårdande instanser

Attunda tingsrätt

Domstolsverket

Förvaltningsrätten i Falun

Helsingborgs tingsrätt

Hovrätten för Nedre Norrland

Hovrätten för Västra Sverige

Malmö tingsrätt

Norrköpings tingsrätt

Stockholms tingsrätt

Svea hovrätt

Uppsala tingsrätt

Åklagarmyndigheten

Statliga myndigheter

Barnombudsmannen

Brottsförebyggande rådet

Brottsoffermyndigheten

Ekobrottsmyndigheten

Justitiekanslern

Kriminalvården

Linköpings universitet

Länsstyrelsen i Kronobergs län

Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor

Polismyndigheten

Riksdagens ombudsmän

Socialstyrelsen

Statens institutionsstyrelse

Stockholms universitet

Säkerhetspolisen

Örebro universitet